Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine
Godina XI Broj 126
Decembar 2015. godine
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

direktor NIU „BIC"
Mirko Bajić
v.d. glavnog i odgovornog urednika:
Vanja Kolar

Savit novina:
Mirjana Savanov, Nikola Babić, Agneza Rodić Vojnić, Branko Pokornić, Ružica Parčetić

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Stalni saradnici:
Eva Bačlija, Ana Vojnić Kortmiš, Desa Kujundžić, Ružica Parčetić, Tihomir Kujundžić Matković, Eva Pečkai Kovač, Zvonko Stantić, Vanja Kolar

Naslovna strana:
Božićnjak

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica
Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bunjnacsav@gmail.com

Regionalna kancelarija u Somboru:
Trg Svetog Đorđa 1
Telefon/fax: 025 434-059

CIP – Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / glavni i odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. I, br. 1 (2005). - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005. - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Subotica, Novi Sad, Bečej, Sombor i Bajmok – mista su u kojima je ove godine obilužen 25. novembar, Dan Velike narodne Skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena, jedan od nacionalni praznika Bunjevaca.

Čini se da je, iz godine u godinu, bunjevačka zajednica aktivnija i izvan severa Bačke, što je za svaku pofalu.

Ipak, 97 godina je prošlo od ovog istorijskog datuma, kad je u Novom Sadu doneta odluka o prisajedinjenju Bačke, Banata i Baranje Kraljevini Srbiji, i ne možmo a da se ne zapitamo di smo danas? Da li iđemo istom stazom koju su prija skoro jednog vika utrli naši prici?

Važno je dostojanstveno obilužavat datume koji su značajni za bunjevačku zajednicu, al triba svakodnevno da radimo na tom da se naša uloga u istoriji Srbije ne zaboravi.

Takođe, lipo je znat da Bunjevci imaje podršku svi gradova i opština u kojima obilužavaju Dan Velike narodne Skupštine, al triba da se trudimo da ta podrška ne izostane i u našim svakodnevnim, malim i velikim borbama za bolje obrazovanje naše dice, kvalitetnije obavištavanje na bunjevačkom, unapriđenje naše kulture i konačno priznavanje našeg jezika.

U Gradskoj kući u Subotici je još davne 1919. godine pristolonaslidnik Aleksandar Karađorđević kazo da su „Bunjevci oni koji će i ubuduće doprinosit da naša zajednička država raste i napriduje" – na nama je da se pobrinemo da upravo to i danas radimo.

Strana 4-5

Strana 6-9

Strana 16

Strana 20

Strana 21

Strana 24

Sadržaj

4-5
Dan kad smo pisali istoriju
6-9
Obilužavanje nacionalnog praznika u Somboru, Novom Sadu, Bečeju i Bajmoku
11
Usvojen Pridlog strategije razvoja do 2020.
12
40 godina tv programa
16
Vraćamo se tradiciji
20
Kad je znanje – znanje dati
21
Akcenat na mladima
24
Zemljoradnik med jabukama
26-27
Alem-kamen u bunjevačkoj istoriji

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

BUNJEVAČKA ZAJEDNICA OBILUŽILA JEDAN OD ČETRI NACIONALNA PRAZNIKA

Dan kad smo pisali istoriju

Dan Velike narodne skupštine, nacionalni praznik Bunjevaca, obilužen svečanom akademijom u Gradskoj kući u Subotici

Bunjevci se s ponosom sićaju 25. novembra 1918. godine, kad su, prija skoro 100 godina, odigrali značajnu ulogu u postavljanju temelja države u kojoj danas živimo. Kako je u ljudskom „kodu" namišćeno brzo zaboravljanje, Bunjevački nacionalni savit je Dan Velike narodne skupštine proglasio za jedna od četri nacionalna praznika bunjevačke zajednice u Srbiji.

Jasmina Mitrović Marić

Tomislav Veljković

Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica BNS-a: Bunjevci moraju bit svesni svoje tradicije, al i moderni stanovnici ujedinjene Evrope kojoj stremi Srbija

Sićanje na dešavanja prija skoro cilog vika obilužena su 25. novembra, u Velikoj vićnici Gradske kuće u Subotici, kako to i dolikuje, svečanom akademijom. Bila je to prilika da se prisutni još jedared podsite uloge bunjevačke zajednice koja je učinila velike napore na Velikoj narodnoj skupštini Srba, Bunjevaca i ostali Slovena u prisajedinjenju Bačke, Banata i Baranje Kraljevini Srbiji.

Brojne goste u Velikoj vićnici Gradske kuće u Subotici pozdravila je prvo **Jasmina Mitrović Ma-**

rić, savitnica pridsidnika Republike Srbije **Tomislava Nikolića**, a tom prilikom je, izmed ostalog, istakla.

– Želim vam mnogo zdravlja i sreće i na velikoj livadi različitosti koju neguje Srbija vaš cvet i dalje raste, buja i miriše tako zanosno, jer Bunjevci već gotovo 100 godina doprinose razvoju i rastu Srbije – istakla je ona, a potom se podsitila riči pristolonaslidnika **Aleksandra Karađorđevića** koji je upravo u Gradskoj kući istako ***„da mu je puno srce što su ga dočekali i dični Bunjevci, i da su Bunjevci oni koji će i ubuduće doprinositi da naša zajednička država raste i napreduje."***

Bunjevce je tokom svečane akademije pozdravio i **Tomislav Veljković**, zaminik gradonačelnika Subotice. I on je svoj govor posvetio istoriji Bunjevaca, al i sadašnjem vrimenu, jer su pripadnici ove zajednice i danas aktivni učesnici političkog života u Subotici.

– Bunjevcima dugujemo hvalu jer je ovaj narod 1918. godine doneo istorijsku odluku. Bunjevci su i danas u lokalnoj vlasti, a nošeni istim idejama kao i pre 100 godina, učestvuju u donošenju bitnih odluka za svoju zajednicu, ali i za sve građane Subotice.

U svom govoru **mr Suzana Kujundžić Ostojić**, podsitila se poznatog istorijskog događaja, te je tom prilikom napravila i paralelu sa Bunjevcima koji se i danas, gotovo vik posli Velike narodne skupštine, rukovode istim principima ko i te 1918. godine.

– Poslidice te Skupštine i danas utiču na naše živote, i zato smo mi Bunjevci ovaj datum odabrali za jedan od naši nacionalni praznika. Taj dan pisala se nova istorija za naš narod, cilu Vojvodinu i buduću Kraljevinu Jugoslaviju. Bunjevačka delegacija, nji 84 na čelu sa svećenikom Blaškom Rajićom, zaputila se u Novi Sad, sa namirom da odabere bolji život i više prava za svoj narod. Odluka je pala i Vojvodina je prisajedinjena Srbiji. Naši prici znali su pripoznat bitnost tog trenutka, kako postupit u njem i kojim putom krenit. Ni malo lak zadatak, za koji je u ono vrime, tribalo puno hrabrosti i mudrosti. Ove dvi osobine bile su potribne svim našim generacijama, da bi očuvali svoje časno ime. U budućnosti koja dolazi mi, Bunjevci, želimo da budemo svesni svoje tradicije, al moderni u skladu s vrimenom u kojem živimo, želimo da postanemo ravnopravni stanovnici ujedinje Evrope, kojoj stremi Republika Srbija, di smatramo da ćemo bit primer malog, al nesalomivog naroda, koji bi mnogima mogo bit primer – poručila je, izmed ostalog, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine u Srbiji.

Prisutni gosti, visoke zvanice, pridstavnici bunjevački udruženja mogli su tom prilikom i da čuju referat profesora **Saše Markovića** sa Pedagoškog fakulteta u Somboru koji je iz aspekta istoričara govorio u ključnoj ulogi Bunjevaca u formiranju nove države.

U pratećem programu nastupio je folklorni ansambl KUD „Bratstvo", ko i tamburaški orkestar „Tajna".

N. S.

SUSRET SA RATOM – IZ BEZIZGLEDA U IZGLED

U svom referatu prof. Saša Marković se osvrnio na dešavanja prija jednog vika, te o značajnoj ulogi Bunjevaca u stvaranju nove države. Referat je Marković zaključio dilom, upravo o Bunjevcima:

„Konačnu dilemu oko načina ujedinjenja Vojvodine rešila je Velika narodna skupština, održana 25. novembra 1918. godine u Novom Sadu. U radu skupštine učestvovalo je 757 poslanika, od toga bilo je: 578 Srba, 84 Bunjevca, 62 Slovaka, 21 Rusin, 3 Šokca, 2 Hrvata, 6 Nemaca i 1 Mađar. Na Skupštini jedinstveno je prihvaćena rezolucija da se Banat, Bačka i Baranja priključe Kraljevini Srbiji (tačka 2. rezolucije).

Pobedi ove koncepcije doprineli su pridstavnici Bunjevaca, pre svih sveštenik Blaško Rajić, koji je, tada rekao: „Naša buduća jugoslovenska država je kao jaje, iz koga će se izleći orao, koji će se dići nebu pod oblake. No kao što jaje, ako je u njemu samo belance, ne vredi ništa, jer nema u njemu sadržine, žumanceta, tako ni Jugoslovenstvo samo za sebe ne vredi ništa: ono bi bilo samo belance u jajetu, a sadržaj je ovoga jajeta srpski narod u Srbiji".

Bio je ovo izraz jedinstvenog srpskog i bunjevačkog nastupa u Vojvodini u vezi sa određenjem budućnosti koja je prepoznata u jednoj državi sa

Saša Marković

oreolom zanesenjačkog idealizma koji je uprkos političkom životu novoformirane države, opstajao i kasnije i čini temelj i danas bunjevačkog samostalnog političkog istupa. On može da smeta nekom, ali ne može da se zanemari, a u tome i leži snaga pokrenute potrage za demokratskom zrelošću Bunjevaca".

UG „BKC – NOVI SAD" UČESTVOVALO U OBILUŽAVANJU DANA VELIKE NARODNE SKUPŠTINE

Ravnopravni partneri

U obilužavanje 25. novembra Dana Velika narodne skupštine, jednog od četiri nacionalna praznika Bunjevaca u Srbiji, uključilo se i Udruženje građana „Bunjevački kulturni centar – Novi Sad" koje je u petak, 27. marta, u Kulturnom centru Novog Sada organizovalo program koji je za cilj imo sićanje na ulogu Bunjevaca u 1918. godini, al i na položaj ove zajednice danas.

Svetlana Babić, pridsidnica UG „BKC – Novi Sad", istakla je tom prilikom da ovo Udruženje nastavlja tradiciju započetu prošle godine, nuz razvoj.

– U 2014. godini smo položili vince na misto dešavanja Velike narodne skupštine, a ove smo želili da, u sopstvenoj organizaciji, našim sugrađanima pridstavimo dio istorijskog trenutka kad se dešavala Velika narodna skupština – kazala je ona i dodala:

– Naš zadatak je da pokušamo da divanimo o našoj ulogi, di smo bili kadgod, di smo sad i čemu stremimo. Velika nam je želja da sliku o Bunjevcima pridstavimo u Novom Sadu, jel ovaj grad pripada i nama, jednako ko i svim drugim građanima.

Čestitajuć praznik, prisutnima se obratio i **Aleksandar Petrović**, šef Kabineta gradonačelnika Novog Sada **Miloša Vučevića**. Momenat u kojem su Bunjevci uzeli aktivnu ulogu važan je, kako kaže i za prošlost i budućnost svi žitelja Vojvodine.

– Zadovoljstvo mi je što mogu da pozdravim narod koji se, rame uz rame sa većinskim srpskim življem, 1918. godine upisalo zlatnim slovima u istoriju Vojvodine, koji je iskovao istoriju srpskog naroda, naročito u Vojvodini. Svi delegati su tada doneli jednoglasnu, iz tadašnje, a i današnje prespektive, jedinu ispravnu odluku koju treba da čuvamo za dobrobit svih nas koji danas živimo u Vojvodini. Proslavljajući 97 godina od tog događaja, mislima i očima uperenih u 2018. godinu, imamo obavezu da, ne samo u Novom Sadu i Vojvodini, nego u celoj Srbiji, obeležimo 100 godina od velikog događaja – kazo je Petrović i na kraju poručio Bunjevcima:

– Vi nosite prave vrednosti, a Grad Novi Sad će vas svakako i dalje pomagati. Hvala vam što ste u poslednje tri godine ravnopravan partner u obeležavanju ovog bitnog datuma.

Aleksandar Petrović istako da je te, 1918. godine, donešena jedina ispravna odluka

Svetlana Babić i Saša Marković

Prija neg što su prisutni u Kulturnom centru Novog Sada poslušali zanimljivo pridavanje profesora **Saše Markovića** s Pedagoškog fakulteta u Somboru o događajima i ulogi Bunjevaca u istorijskom datumu, te promocije dokumentarnog filma o **Blašku Rajiću** koji je, izmed ostalog i učestvovo na Velikoj narodnoj skupštini, prisutne je pozdravila **mr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

– Drago mi je što možemo vidit i uticaj Bunjevaca na Velikoj narodnoj skupštini jer je to danas manje poznato, ko što bunjevačka zajednica nije dovoljno poznata van Subotice, pa i u Novom Sadu. Ako se zna da je jedan delegat išo na 1.000 stanovnika, jasno je da je Bunjevaca 1918. godine bilo oko 84.000. Danas nas ima samo 16.500. Velika je to razlika, al je i tušta razloga što je to tako. Možda bi i jedna istorijska tribina mogla bit posvećena temi šta nam je to uradili jugoslovenstvo koje smo posijali, sa tušta nade, 1918. godine, a 1945. godine nam je bilo zabranjeno da se izjašnjavamo ko Bunjevci – kazala je pridsdinica NSBNM i zaključila:

– Ostajemo ponosni na dan koji je prominio život sviju nas koji živimo u Vojvodini. Bili smo tad, a i sad smo, nacionalna manjina, uvik smo med slabijima, pa tim prija i više fala Gradu Novom Sadu koji nas prihvata ravnopravnima.

N. S.

NOVI SAD OBILUŽIO 97 GODINA OD DANA VELIKE NARODNE SKUPŠTINE

Čuvanje uspomina na slavna dešavanja iz naše istorije

Dan Velike narodne Skupštine – 25. novembar 1918., jedan od četri nacionalna praznika bunjevačke nacionalne manjine, obilužen je i u Novom Sadu. Na ovaj dan je prija 97 godina upravo u ovom gradu održana Velika narodna Skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena na kojoj je doneta odluka o prisajedinjenju Bačke, Banata i Baranje Kraljevini Srbiji.

Miloš Vučević i Jelena Crnogorac polažu vinac na spomen-ploču

Povodom ovog značajnog datuma, gradonačelnik Novog Sada **Miloš Vučević** i pridsidnica Skupštine grada **Jelena Crnogorac** položili su vinac na spomen-ploču učesnicima Velike narodne skupštine, koja se nalazi na zgradi kadgodašnjeg hotela „Grand", di je prija skoro jedan vik doneta ova istorijska odluka.

– Novi Sad sa ponosom obeležava 25. novembar i seća se svih odluka koje je donela Velika narodna skupština 1918. godine. U tim odlukama su utemeljene najvažnije vrednosti – državno jedinstvo i nacionalna ravnopravnost svih nacionalnih zajednica koje žive na teritoriji Vojvodine. Ove odluke i nas, potomke tih generacija, obavezuju da svojim radom i svakodnevim zalaganjem čuvamo uspomenu na njih, i da ne dozvolimo da iko baci ijednu sumnju, ijednu senku na nesporne istorijske događaje – istako je gradonačelnik Novog Sada.

On je, prid velikim brojom okupljeni građana, istako da s velikim nestpljenjom očekiva stogodišnjicu prisajedinjenja Vojvodine Srbiji, naglasivši da bi tokom cile 2018. godine tribalo da se organizuju manifestacije posvećene kako pobidi u Velikom ratu, tako i Danu Velike narodne skupštine.

Bunjevci su 25. novembra 1918. godine imali nemirljivu ulogu u donošenju odluke i prisajedinjenju, te je Bunjevački nacionalni savit upravo ovaj datum proglasio za jedan od nacionalni praznika bunjevačke zajednice. Cviće na spomen–ploču učesnicima Velike narodne skupštine položio je, isprid BNS-a, pridsidnik Izvršnog odbora **Mirko Bajić**, koji je tom prilikom istako važnost ovog datuma za bunjevačku zajednicu.

– Ovaj dan je za nas Bunjevce od istorijskog značaja. Mi ga svake godine proslavljamo, a nikoliko godina unatrag i u Novom Sadu ga obilužavamo zajedno s gradom Novim Sadom. Svim Bunjevcima čestitam nacionalni praznik, a svim Novosađanima želim da se zafalim na priliki da ovo zajedno obilužimo – kazo je Bajić.

Vinac je, u znak sićanja na ovaj datum, položilo i Udruženje potomaka ratnika Srbije 1912-1920.

– Ovaj dan je možda najveći dan koji mi možemo da obeležimo. Moramo poštovati svoju tradiciju i istoriju, jer samo tako možemo dalje – zaključio je pridsidnik ovog udruženja Goran Maksimović.

V. K.

UG „BUNJEVAČKO KOLO” SE TRIBINOM O DR MARTINU MATIĆU PRIKLJUČILO OBILUŽAVANJU PRAZNIKA

„Veliki Bunjevac male grane”

Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena 1918. godine u Novom Sadu – s posebnim osvrtom na ulogu dr Martina Matića naziv je tribine u organizaciji UG „Bunjevačko kolo” iz Sombora, s kojom je u Bunjevačkoj kući, 26. novembra svečano obilužen nacionalni praznik – Dan Velike narodne skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena.

Pripuna sala Bunjevačke kuće okupila je brojne članove, goste i prijatelje Udruženja. Isprid grada Sombora, svečanosti je prisutvovo i član Gradskog vića za zdravstvo i socijalnu zaštitu **dr Zoran Parčetić**.

Pridsidnik „Bunjevačkog kola” **Dejan Parčetić** se najprija obratio ričima čestitke svim Bunjevcima za nacionalni praznik, a potom je o ovom značajnom istorijskom događaju iz 1918. godine divanila **Marija Bojanin**, profesorica istorije.

– Jedan od učesnika Velike narodne skupštine iz 1918. godine bio je i Bunjevac iz Sombora, dr Martin Matić, ponajviše poznat ko jedan od učesnika Versajske konferencije – bogatu Matićevu biografiju pridstavila je u profesorica Bojanin i tom prilikom poklonila portret dr Martina Matića „Bunjevačkom kolu”. Prigodne tekstove čitala je i **Cecilija Tomić**.

U prigodnom muzičkom programu učestvovali su pevačka grupa „Varošanke i varošani” i orkestar „Romantik” .

Nakon svečane tribine, u galerijskom prostoru Udruženja, nuz prigodan koktel, gostima je prikazana izložba radova članova slamarske i umitničke sekcije „Bunjevačkog kola”.

R. P.

BEČEJCI SE PRVI PUT PRIKLJUČILI OBILUŽAVANJU DANA VELIKE NARODNE SKUPŠTINE

Vojvodina na čvrstim temeljima

Obilužavanju nacionalnog praznika Bunjevaca, Dana Velike narodne skupštine, po prvi put su se priključili i pridstavnici Udruženja građana „Bunjevački kulturni centar – Vila Potiska” iz Bečeja. Bila je to prilika da i Bečejci uzmu aktivno učešće u obilužavanju sićanja na datum koji je u velikoj miri uticali na formiranje Vojvodine, al i Srbije kaku danas poznamo.

Na obilužavanju koje je okupilo domćine iz „BKC – Vila Potiska”, pridstavnike Opštine Bečej, Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, te drugi udruženja sa bunjevačkim pridznakom, prisutnima se, obratio i **Vuk Radojević**, pridsidnik Opštine Bečej.

– Manifestacija jedinstva u narodne volje koja je izražena 25. novembra 1918. godine, treba da ostane uzor svima nama za budućnost. Narodna volja mora biti vrhovna i nju moramo imati uvek pred očima. Iz naroda smo potekli i sve što smo ostvarili je zasluga naroda – istako je Radojević i dodo:

Vuk Radojević

– Danas vodimo Vojvodinu na čvrstim temeljima postavljenim na Velikoj narodnoj skupštini 1918. godine. Moramo do kraja izgraditi našu zajedničku, evropsku Vojvodinu, pod jedinstvenim i nedeljivim srpskim krovom. To su nam u amanet ostavili naši preci.

Positioce manifestacije pozdravio je i **Dragan Bošnjak**, pridsidnik UG „BKC – Vila Potiska”, a moglo se čut i dosta istorijski podataka o dešavanjima te, sad već davne, 1918. godine od etnologa **Željka Bošnjaka**, člana UG „BKC – Vila Potiska” iz Bečeja. **N. S.**

BKC „BAJMOK" I OVE GODINE ORGANIZOVO BAL ZA SVETU KATU

Sveta Kata okupila brojne goste

Ove godine je na Balu deset Kata obradovano prigodnim poklonima. Pivčiji paprikaš i tombola začinili veselu manifestaciju

Hajde Kato, hajde zlato, bile su riči pisme kojom je u subotu, 28. novembra, otpočo tradicionalni Bal za Svetu Katu u Bajmoku. Ovu lipu manifestaciju već deset godina krajom novembra organizuje Bunjevački kulturni centar „Bajmok", a ona je ovaj put protekla i u znaku obilužavanja Dana Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena, jednog od četri nacionalna praznika Bunjevaca.

Branko Pokornić

– Nama je, ko domaćinima, puno srce što su se ljudi u velikom broju odazvali našem pozivu, kako iz Bajmoka, tako i iz okolni mista. Za Bunjevce su imendani zdravo značajni, pa smo još davno odlučili da ćemo nuz Marin, obilužavat i Svetu Katu. Cilj nam je da okupimo sridnju i stariju generaciju, da njim pružimo priliku da se zabave i uživaje u druženju i kulturnom programu – kazo je pridsidnik BKC „Bajmok" Branko Pokornić.

Obično se kaže „Sveta Kata – snig za vrata", a ove godine se tanak snižni prikrivač već i otopio dok nije došo red na tradicionalni Bal.

– Kate, niste nas iznevirile ove godine, snig ste nam donele – kazala je zaminica pridsidnice BNS-a **Stela Bukvić** u svom obraćanju prisutnima.

– Svake godine uživam u ovoj manifestaciji, a BKC „Bajmok" je jedan od primera kako triba sarađivat s Bunjevačkim nacionalnim savitom – istakla je ona, te je iskoristila priliku da svim Katama, Kaćama, Katicama i Katarinama čestita imendan.

Stela Bukvić

Na balu, koji je održan u prostorijama Kulturno-prosvetnog društva „Jedinstvo-Eđšeg", bilo je oko dvisto gostivi, koji su imali prilike da uživaje u zanimljivom kulturno-umitničkom programu kojeg su pripravile učenice koje u Bajmoku pohađaje bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture, a ujedno i najmlađe članice BKC– a **Adrijana Sabo, Emina Mihaljević** i **Martina Stupar**.

Na ovogodišnjem balu je bilo deset Kata, kojima je, već po tradiciji, prigodne poklone uručio potpridsidnik BKC-a **Ivan Lazić**. Jedna od prisutni slavljenica **Kata Petrić**, istakla je da svake godine dolazi na bal, al i na druge manifestacije koje organizuje BKC „Baj-mok", dok je **Kata Kumer** kazala da joj zdravo znači obilužavanje ovog bunjevačkog sveca i njezinog imendana.

Bal za Svetu Katu ni ovaj put nije mogo da prođe brez tradicionalnog pivčijeg paprikaša i bogate tombole, dok je za dobru zabavu bio zadužen „Biž bend", koji se pobrinio da se prisutni gosti vesele do duboko u noć.

Tradicionaloj manifestaciji su prisustvovali pridstavnici BNS-a, bunjevački udruženja i društava, ko i brojni prijatelji BKC-a.

V. K.

Nuz prigodan poklon svim Katama, Katicama, Katarinama... domaćini čestitali imendan

PRIDSTAVNICI NACIONALNOG SAVITA AKTIVNI U PROTEKLOM PERIODU

Na putu ka Evropi

U proteklom periodu pridstavnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine bili su aktivni, te su u novembru učestvovali na većem broju sastanaka, vezani, najvećma, za položaje manjina u Republiki Srbiji.

Pridstavnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine bili su na trećoj sidnici Saveza za nacionalne manjine koja je 3. novembra održana u Beogradu. Sidnicom je pridsidavala **Kori Udovički**, potpridsidnica Vlade i ministarka za državnu upravu i lokalnu samoupravu. Tom prilikom je **mr Suzana Kujunžić Ostojić** iznela problem u izučavanju izbornog predmeta bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture. Prinela je da je BNS tražio da se priznaju grupe đaka koje su manje od zakonski 15, da je na kraju priznato 7 grupa, al na uštrb oni koji zakonski prilaze 15. Ona je dodala da je ovo velik problem za malobrojnu zajednicu ko što je bunjevačka. BNS raspolaže malim finansijskim sridstvima, te da se, ako se ne mož implementirat ono što je zakonski propisano po pitanju obrazovanja, postavlja pitanje a šta se onda mož uradit.

U Novom Sadu je 5. novembra održan okrugli sto sa temom „Unapređenje i podrška slobodi izražavanja unutar vojvođanskih nacionalnih zajednica". Tokom razgovora su se tražili odgovori na pitanja koje su specifične priprike slobodi izražavanja unutar nacionalni zajednica; kako spričit politički uticaj politički stranaka i nacionalni savita na uređivačku politiku manjinski medija; da li će imati pozitivan ili negativan odjek na slobodu izražavanja unutar nacionalni zajednica ponovno uvođenje rtv-pritplate, privatizacija lokalni medija, projektno finansiranje medijski sadržaja.

Takođe u Novom Sadu, al 10. novembra, Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine-nacionalne zajednice organizovo je jednodnevnu konferenciju posvećenu izradi Akcionog plana za ostvarivanje prava nacionalni manjina u okviru osnovni prava u pregovaračkom poglavlju 23. O temi su divanili **Mihalj Njilaš**, potpridsidnik Pokrajinske vlade i pokrajinski sekretar za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine - nacionale zajednice, **Ištvan Pastor**, pridsidnik Skupštine AP Vojvodine, **Luka Bjankoni** iz Delegacije Evropske unije u Republiki Srbiji, **Tanja Miščević**, šefica Pregovaračkog tima za vođenje pregovora o pristupanju Srbije EU, **Čedomir Backović**, pomoćnik ministra pravde i šef Pregovaračke grupe za poglavlje 23, pridsidnik Radne grupe za izradu posebnog Akcionog plana za implementaciju postojećeg normativnog okvira za zaštitu nacionalni manjina, **Saša Gajin**, stručni konsultant za izradu posebnog Akcionog plana za implementaciju postojećeg normativnog okvira za zaštitu nacionalni manjina, **Ana Tomanova Makanova**, potpridsidnica Skupštine APV i pridsidnica Koordinacije nacionalni savita nacionalni manjina i **Žolt Sakalaš**, samostalni stručni saradnik u Pokrajinskom sekretarijatu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

Tokom novembra su održane treća, četvrta, peta i šesta sidnica Radne grupe za izradu Akcionog plana, dok je 18. novembra u Ečkoj održan i sastanak Koordinacije nacionalni savita. Nakon njega, Ana Tomanova Makanova, pridsidnica Koordinacije izdala je saopštenje u kojem, izmed ostalog, stoji da „Koordinacija nacionalnih saveta izražava punu podršku svim nacionalnim savetima i njihovim naporima da se odupru političkim pritiscima. Smatra da ova pojava predstavlja veoma opasan i nedopustiv oblik ugrožavanja osnovnih ljudskih, manjinskih i izbornih prava pripadnica nacionalnih manjina...", te da „... Koordinacija nacionalnih saveza zahteva da se svim nacionalnim savetima obezbede uslovi za njihovo nesmetano delovanje u skladu sa Ustavom Republike Srbije i važećim zakonima".

U Ečkoj je, od 18. do 20. novembra, Misija OEBS-a u Srbiji, u saradnji sa Kancelarijom za ljudska i manjinska prava, organizovala dvodnevnu obuku za članove nacionalni savita na temu upravljanja finansijama.

Konačno, pridstavnici BNS-a bili su gosti na promociji programa na jezicima nacionalni zajednica na Radio-televiziji Vojvodine, u okviru proslave 40 godina postojanja ove medijske kuće koja u svom programu velik dio prostora daje upravu nacionalnim manjinama.

N. S.

NSBNM PO PRVI PUT, U SVOJEM TREĆEM SAZIVU, ODRŽO SIDNICU U SOMBORU

Usvojen Pridlog strategije razvoja do 2020. godine

U Velikoj sali Skupštine grada Sombora, u subotu, 14. novembra, održana je 9. sidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. Bila je ovo prva sidnica, koja je u trećem sazivu Bunjevačkog nacionalnog savita, održana u Somboru.

Pridsidništvo i članove Nacionalnog savita Bunjevaca pozdravio je u ime domaćina gradonačelnik Sombora **Saša Todorović** i tom prilikom izrazio zadovoljstvo dobrom i uspišnom saradnjom s Nacionalnim savitom Bunjevaca, ko i s bunjevačkim organizacijama i udruženjima koja rade na teritoriji grada što oplemenjiva međusobnu saradnju. Dobar i uspišan rad članovima Bunjevačkog nacionalnog savita su poželili su i **Vladislav Živanović**, zaminik gradonačelnika, **Nemanja Sarač**, član Gradskog veća za kulturu, ko i republički poslanici prim. dr **Vlado Babić** i **Žika Gojković**.

Pridsidnica BNS, **mr Suzana Kujundžić Ostojić** potsitila je da je o sidnici u Somboru bilo riči ranije.

– Do poziva gradonačelnika da jednu sidnicu Bunjevačkog nacionalnog savita održimo u Somboru došlo je prolitos kad smo ko pridstavnici Nacionalnog savita Bunjevaca bili u radnoj positi. Volim doć u Sombor, a posebno zadovoljstvo mi je što ovu sidnicu održavamo u Somboru neposridno prid godišnjicu konstituisanja trećeg saziva Nacionalnog savita Bunjevaca – kazala je tom prilikom pridsidnica Savita.

Tokom sidnice raspravljalo se o radu Nacionalnog savita izmed dvi sidnice, verifikaciji odluka Izvršnog odbora doneti izmed dvi sidnice i o drugim pitanjima iz dilokruga rada Nacionalnog savita.

Najvažnija tačka na sidnici odnosila se na Pridlog strategije razvoja u sve četir oblasti o kojima se stara Nacionalni savit – obrazovanje, kultura, službena upotriba jezika i pisma i obavištavanje, u periodu od 2015. do 2020. godine, o kojima su divanili pridsidnici odbora – **Mirjana Savanov, Kata Kuntić, Nikola Babić** i **Tihomir Vrbanović**. Pridlog strategije razvoja Bunjevaca u sve četri oblasti za period 2015-2020. godine jednoglasno je usvojen.

Za somborske Bunjevce, jedna od najvažniji informacija s ove sidnice je da Nacionalni savit Bunjevaca ima svoju Regionalnu kancelariju u Somboru, na adresi Trg Svetog Đorđa 1/32 (u Staroj gradskoj kući), koja je put do ostvarenja prava Bunjevaca koja im po zakonu pripadaju.

R. P.

POZIVNICA

XIII Božićna izložba narodni rukotvorina

Kulturno-umitničko društvo „Bunjevka" u svojim prostorijama (Miloša Obilića 6, Subotica) upriličiće otvaranje XIII Božićne izložbe narodni rukotvorina u utorak, 15. decembra, s početkom u 17,30 sati. Za zainteresovane positioce izložba će bit otvorena do 19. decembra, svakim radnim danom od 10 do 13 i od 16 do 19 sati.

Izložba sveti prilika

U utorak, 15. decembra, u prostorijama Bunjevačke matice biće otvorena Izložba sveti prilika, koja je zakazana za 19 sati. Svi koji budu tili pogledat izložbu to će moć učinit do 22. decembra, svakim radnim danom od 10 do 15 sati.

Božićna izložba

Tradicionalna Božićna izložba u organizaciji Bunjevačkog kulturnog centra „Bajmok" ove godine zakazana je za otvaranje 16. decembra u 18 sati u Svečanoj sali MZ „Bajmok", a ostaće otvorena do nedilje, 20. decembra. Izložba će za zainteresovane bit otvorena od 8 do 19 sati.

N. S.

RADIO-TELEVIZIJA VOJVODINE OBILUŽILA VRIDAN JUBILEJ

Četrdeset godina tv programa

Prije ravno četrdeset godina, 26. novembra 1975. godine, prvi put je emitovan program na tada TV Novi Sad, danas Radio-televiziji Vojvodine. U protekli 40 godina RT Vojvodine izrasla je u javni servis svi građana Pokrajine, a ono po čemu se izdvaja jeste velik prostor koji je posvećen televizijskim sadržajima na jezicima nacionalni manjina.

Kako se moglo čut na promotivnoj konferenciji, održanoj u utorak, 24. novembra, u hotelu „Prezident" u Novom Sadu, te, 1975. godine program je emitovan na pet jezika, danas se emituje na jedanajst, a u planu je da se u skorije vrime uvedu još dva-tri jezika.

– Serijom događaja obeležavamo nekoliko značajnih jubileja, 40 godina emitovanja TV programa, 50 godina rada Studija „M", 66 godina emitovanja radio programa, 8 godina od pokretanja sajta, ali i godinu dana rada Omladinskog radija – divanio je na konferenciji **Jožef Klem**, pomoćnik direktora RTV za informativni program.

Klem je dalje istako da uloga RTV-a nije samo u proizvodnji programa i plasiranju, nego je naglasio da komunikacija mora ić u dva smera.

– Greška je ako mislimo da smo proizvodnjom programa i emitovanjem završili naš posao. Moramo da kažemo šta nudimo, šta možete da očekujete od nas. Mi jesmo tu da proizvodimo

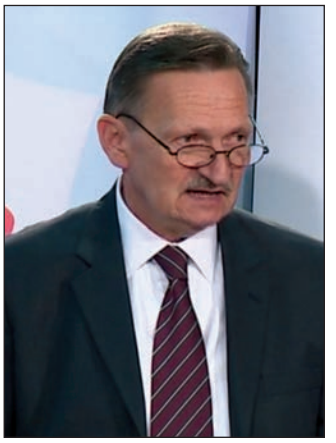

Jožef Klem

program, ali ne smemo biti zatvoreni u sebe, nego se moramo truditi da otpočnemo dijalog o programima, planovima i viziji.

Važan dio programa RTV-a naminjen je manjinama, a kako je Klem istako, ova medijska kuća je virovatno evropski rekorder po udilu programa na jezicima manjina, te je dodo da će se razvoj na ovom polju kretat u tri pravca:

– Predstoji nam dalje povećanje „ponude" za dva ili tri jezika, odnosno podizanje standarda rada i obogaćivanje sadržaja već postojećih programa na jezicima manjina. Na kraju, želimo da što veći broj emisija bude titlovan na srpski jezik, da on bude namenjem i većinskom narodu, ali i drugim manjinama. Jedino tako će se ostvariti najznačajnija funkcija da, čuvajući jezike nacionalnih manjina, doprinosimo toleranciji i međudosobnoj saradnji.

Da je program na jezicima manjina obeležje RTV-a potvrdio je i **Atila Marton,** glavni u odgovorni urednik Drugog programa RTV-a.

– Pozivamo se na tradiciju iz 1975. godine, kada je počelo emitovanje na pet jezika, a danas je Drugi program RTV-a jedini

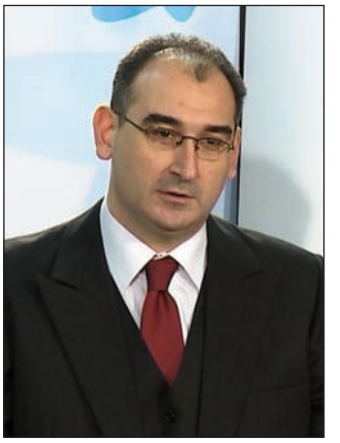

Atila Marton

medij koji informiše na deset jezika. Bitno je reći da naši programi nisu prevodilačke službe, nego su proizvod samostalnih redakcija, odnosno rubrika u RTV-u. Novom shemom smo povećali udeo programa na manjinskim jezicima za 16%, uveli smo nove emisije, program je svrstan po jezičkim blokovima... – kazo je Marton i dodo:

– Nakon privatizacije medija, značaj Drugog programa RTV-a, kao medija koji je objektivan, nepristrasan, bez političkog uticaja, je još veći, jer je u međuvremenu izgubljeno mnogo lokalnih medija koji su informisali upravo na jezicima nacionalnih zajednica.

U okviru programa Radio-televizije Vojvodine svoju emisiju imaju i Bunjevci, od 6. marta 2005. godine, a odnedavno je formirana i Redakcija/rubrika na bunjevačkom, a urednica je **Nataša Stantić**. Divaneć o radu u bunjevačkoj redakciji istakla je da je u 2015. godini bilo još jubileja.

– Imajuć u vidu značaj informisanja na jeziku jedne nacionalne manjine, zajedničkim naporima Bunjevačkog nacionalnog savita i u ono vrime RTV

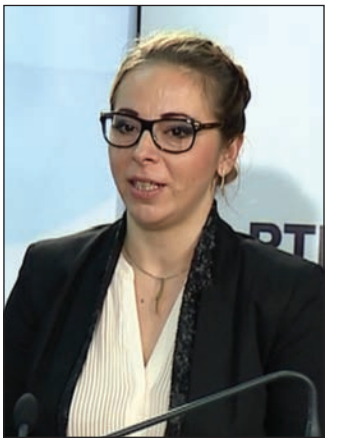

Nataša Stantić

Novi Sad, odlučeno je da se osmisli i realizuje i jedna tv emisija na bunjevačkom jeziku. Emisija „Spektar" prvi put je emitovana 6. marta 2005. godine, a u to vrime emisiju je vodio i uređivo Joso Poljaković. Posli nepune dvi godine njemu sam se i ja pridružila, a zajedno smo propratili sve ono što čini kako javni život Bunjevaca, tako i život „običnog" čovika. Od prošle godine, kad su se za to stekli uslovi, u ekipu su primljene još dvi saradnice, Ružica Parčetić i Vanja Kolar. U martu je Joso Poljaković očo u penziju, pa sam priuzela poslove oko uređivanja emisije. U nedilji kad RTV proslavlja 40 godina od emitovanja televizijskog programa, ekipa koja realizuje „Spektar" ima još razloga za slavlje. Naime, prolitos smo napunili 10 godina od emitovanja prve emisije, a prid kraj novembra emitujemo jubilarnu 300. emisiju, a sve to od polovine novembra i zvanično ko redakcija odnosno rubrika programa na bunjevačkom jeziku. Time je RTV pokazala da se zaista ponaša u skladu sa svojim sloganom – bliži vama, i da je javni servis svi građana Vojvodine. N. S.

PO 24. PUT ODRŽANA SVEČANA AKADEMIJA „BRAĆA UVEK–UVIK ZAJEDNO”

97 godina slobode

Manifestacija je bila prilika da se osvrnemo na značajne istorijske događaje koji su doveli do konačne slobode naši pridaka i varoši

Tradicionalna svečana akademija „Braća uvek – uvik zajedno” održana je i ove godine u slavu na 13. novembar 1918. godine, dan kad je Subotica oslobođena u Prvom svitskom ratu.

Manifestacija je održana u četvrtak, 12. novembra, u pozorišnoj sali „Jadran”, u organizaciji Bunjevačkog kulturnog centra, Srpskog kulturnog centra „Sveti Sava”, Udruženja ratni dobrovoljaca 1912–1918. godine, njevi potomaka i poštovalaca, ko i Grada Subotice.

Bunjevačka zajednica ima razloga da pamti 13. novembar 1918., budući da su veliku ulogu u ovom istorijskom datumu imali i pripadnici bunjevačkog naroda.

Ilija Maravić, pridsidnik Skupštine Subotice, divanio o važnosti sićanja na slavnu istoriju

– Nesumnjivo velika uloga Bunjevaca je bila u kompletnoj pripremi dolaska srpske vojske u Suboticu, ko i u svim događanjima koja su potom uslidila. Tu je formiranje Bunjevačko–srpskog narodnog odbora i polako priuzimanje vlasti od tadašnje Austrougarske. Za nas je ovaj datum posebno značajan, jel smo po prvi put bili svoji na svome i konačno smo dočekali slobodu – divani jedan od organizatora manifestacije, umitnički rukovodilac BKC–a **Miroslav Vojnić Hajduk**.

U znak sićanja na dan kad je ulaskom srpske vojske u Železničku stanicu u Suboticu naš grad zvanično oslobođen, ko i na doprinose Srba i Bunjevaca u ovom događaju, Srpski kulturni centar „Sveti Sava” i Bunjevački kulturni centar već 24 godine sarađivaje i organizuju ovu tradicionalnu manifestaciju.

– Osnovni cilj manifestacije je da ne padne u zaborav datum koji je za sve nas izuzetno značajan. 1991. godine kada su osnovani SKC „Sveti Sava” i BKC ustanovili smo povelju o bratimljenju – odatle i naziv ove svečane akademije „Braća uvek–uvik zajedno” – izdivanio je pridsidnik Srpskog kulturnog centra „Sveti Sava” **Milan Marodić**.

U ime Grada Subotice, okupljenima se, na sceni „Jadran”, obratio pridsidnik Skupštine Grada **Ilija Maravić** koji je u svom govoru ocinio da 13. novembar pridstavlja važan datum u našoj istoriji koji je značajan kako za nas, tako i za generacije koje dolaze.

– Svečani program „Braća uvek–uvik zajedno” prilika je da se na trenutak osvrnemo na događaje koji se odnose na burnu subotičku jesen 1918. godine i vreme kada su rodoljubive težnje južnoslovenskih naroda počele da se ostvaruju. Na nama i budućim generacijama je da sačuvamo smisao trajanja nacionalnih vrednosti i tekovina i da sa ponosom odajemo počast našim zajedničkim precima, junacima i herojima koji su stradali za slobodu.

POLAGANJE VINACA

Dan posli svečane akademije, 13. novembra, na dan kad je Subotica zvanično oslobođena u Prvom svitskom ratu, položeni su vinci na spomen–ploču na Železničkoj stanici. Takođe je održan pomen i položeni su vinci i na Spomenik palim junacima u oslobodilačkim ratovima 1912–1918. godine na Puškinovom trgu.

U svečanom programu manifestacije učestvovali su Mišovit hor Srpskog kulturnog centra „Sveti Sava”, folklorni ansambl i orkestar Bunjevačkog kulturnog centra, Kulturno–umitničko društvo „Svetozar Marković” iz Novog Sada, Udruženje za nigovanje i očuvanje srpske tradicije „Zvuci sa kamena” iz Novog Sada, dramski umitnik **Miloš Stanković** i frulaš **Dejan Anđelković**.

V. K.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA NOVEMBAR

Regionalna deponija do 2017.

Svečanim prijemom u Velikoj vićnici Gradske kuće, uručenjom građevinske dozvole, ko i obalaskom gradilišta, u ponediljak, 23. novembra, obilužen je početak izgradnje regionalne deponije. Ukupna vridnost projekta je 24 miliona evra, od čega je Evropska unija projekat podržala s 20 miliona evra, Vlada Republike Srbije učestvuje u izgradnji s 3,2 miliona evra, dok će se ukupno milion evra izdvojit iz budžeta grada Subotice i opština regiona – odnosno, Sente, Kanjiže, Novog Kneževca, Čoke, Bačke Topole i Malog Iđoša. Izgradnja regionalne deponije pridstavlja početak novog koncepta u upravljanju otpadom, koji podrazumiva da se otpad više ne posmatra ko opterećenje, već ko ozbiljan resurs.

Događaju je prisustvovala ministarka poljoprivrede i zaštite životne sredine **Snežana Bogosavljević Bošković** koja je naglasila značaj ovog projekta za 260.000 stanovnika ovog regiona, ko i za cilu Srbiju.

– Nama je cilj da implementacijom ovog projekta uspostavimo sistem upravljanja otpadom u skladu sa domaćom regulativom, ali poštujući i najviše evropske standarde. Na taj način želimo da sprečimo dalje zagađenje životne sredine ovog dela Srbije i da za građane obezbedimo zdravu životnu sredinu i kvalitetan način života – kazala je ministarka.

Prilikom obalaska gradilišta, šef Delegacije Evropske unije u Srbiji **Majkl Devenport** je istako da je izgradnja Regionalne deponije važan projekt koji će imat veliku praktičnu primenu i koji će omogućit cilom regionu Subotice bolji kvalitet aera, zemljišta i vode, jel će se izgradnjom ove deponije smanjit broj smetlišta.

– Ovo je jedan od najvećih projekata koje Evropska unija u ovom trenutku finansira u Srbiji i može da bude uzor u ovoj oblasti za druge gradove i opštine širom Srbije. Veliki je izazov da Srbija bude u prilici da usklađuje ne samo zakonodavstvo, već takođe primenu zakonodavstva sa očekivanjima kako EU, tako i očekivanjima građana u ovoj oblasti.

Gradonačelnik Subotice **Jene Maglai** je naglasio da pridstoji tušta posla na reorganizaciji komunalnog sistema upravljanja otpadom, te da je i prid građanima velik izazov u promini dosadašnji navika.

Sve potribne dozvole za početak izgradnje izdo je Pokrajinski sekretarijat za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine. Regionalna deponija se gradi na površini koja se nalazi na po puta izmed naselja Bikovo i Orom, a rok za završetak radova je januar 2017. godine. Ovo je deveta od 26 planirani regionalni deponija koje do 2019. triba da budu izgrađene u Srbiji.

Grad plaća penale zbog nepovlačenja sridstava

Na 34. Sidnici Skupštine grada, koja je održana u četvrtak, 12. novembra, odbornici su usvojili Izvištaj o devetomisečnom ostvarenju budžeta grada, prema kojem je budžet grada raspolago s više od 3,2 milijarde dinara, što iznosi 53,13 odsto planiranog godišnjeg obima. U odnosu na isti period lane, to je oko 6,52 odsto više sridstava. S obzirom na to da je izvištaj o ostvarenju budžeta za devet miseci pokazo da Grad triba da plati više od 160 iljada evra na ime penala zbog nepovlačenja sridstava s kredita Evropske banke za obnovu i razvoj iz zajma za finansiranje projekta unapriđenja vodni sistema, očekivano je na skupštinskom zasidanju došlo do rasprave na ovu temu. Gradonačelnik Subotice **Jene Maglai** je odgovornost pribacio na rukovodstvo grada koje je 2012. godine potpisivalo ugovor o zajmu, te je uputio na nadležne u JKP „Vodovod i kanalizacija", dok je pridsidnik Gradskog odbora Demokratske stranke **Slavko Parać** plaćanje penala Evropskoj banki za obnovu i razvoj ocinio ko skandal, a odgovornost za nastalu situaciju vidi u sadašnjoj gradskoj vlasti.

Odbornici su usvojili Odluku o donošenju Programa razvoja turizma regiona jezera Palić, odnosno Master plan, a Skupština grada je, izmed ostalog, usvojila i niz tačaka koje se odnose na izradu planova detaljne regulacije u više gradski zona, zatim Odluku o taksi privozu, te Odluku o mriži dičiji vrtića u ustanovama na teritoriji Grada.

Otvoreno prihvatilište za izbeglice

Ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja **Aleksandar Vulin**, regionalni direktor za Jugoistočnu Evropu organizacije ASB **Elmir Bojadžić** i pridstavnici Komesarijata za izbeglice i migracije Republike Srbije otvorili su u ponediljak, 16. novembra, prihvatni centar za izbeglice u Subotici, čiju je kompletnu adaptaciju i opremanje finansirala organizacija ASB.

Ova organizacija je dosad, iz svoji sridstava i priko donacije nemačkog Ministarstva spoljni poslova, obezbidila priko po miliona evra za pomoć izbeglicama u Srbiji, a za adaptaciju privrimenog prihvatnog centra u Subotici, površine 580 kvadratni meteri i kapaciteta do 150 kreveta, ASB je

opridilila 150.000 evra. U ovom prihvatnom centru su u roku od dva miseca renovirani postojeći objekti, izgrađena je dodatna spavaonica i sanirana stara upravna zgrada u kojoj će se smistit doktorski tim. Takođe su završeni svi infrastrukturni radovi na kanalizacionoj i vodovodnoj mreži i instaliran je sistem za grijanje.

Kako je kazano, tokom ove godine je kroz naš grad prošlo više od 100.000 izbeglica.

Privrimeni prihvatni centar za izbeglice se nalazi u Ulici Tuk Ugarnice 23, na periferiji Subotice.

Sir iz Subotice ide u Rusiju

Mlekara Subotica, koja posluje u okviru kompanije „Imlek", pridstavila je u utorak, 17. novembra, novu proizvodnu liniju za proizvodnju feta sira u koju je uloženo milion evra. Najnovija investicija odraziće se na povećanje proizvodnog kapaciteta za sireve proizvedene tehnologijom ultrafiltracije, što će udvostručit kapacitet proizvodnje i čime će se zadovoljit povećana tražnja sa izvozni tržišta.

Generalni direktor kompanije Imlek **Ilija Šetka** je kazo da će investicija u najmoderniju dansku mašinu za proizvodnju feta sira obezbidit ostvarenje izvozni potencijala, prija svega za rusko tržište. On je dodo da će se zbog proizvodnje dodatne 2.500 tone sira na godišnjem nivou povećat i otkup mlika, za još 25.000 tona. To će bit dobra poslovna prilika i za male farmere, od koji se većina nalazi u Vojvodini.

Najnovija investicija „Imleka" pridstavljena je u prisustvu ministra privrede **Željka Sertića** koji je tom prilikom poručio da će država podržat sve velike investicije kompanija u domaću privredu.

U Subotici zaokružena pripovitka o otkupu vojne imovine

Gradonačelnik Subotice **Jene Maglai** i direktor Republičke direkcije za imovinu Republike Srbije **Jovan Vorkapić** potpisali su u sridu, 18. novembra, u Gradskoj kući, u prisustvu ministra odbrane **Bratislava Gašića**, ugovor o primopridaji Kluba Vojske Srbije u Subotici.

Gašić je tom prilikom izrazio zadovoljstvo što godinama neiskorišćeni objekti Vojske Srbije počimaju prilazit u vlasništvo lokalni samouprava koje tako mogu planirat značajnije investicije, dok je gradonačelnik Maglai istako da je ovo velik dan za Suboticu, budući da je time zaokružena pripovitka o otkupu vojne imovine. On je kazo da je na lokalnoj samoupravi da ovaj objekat stavi u funkciju, oplemeni ga i sačuva ko vridnu imovinu.

Podsitimo, Vojska Srbije i Grad Subotica su prija više od misec dana potpisali ugovor o otkupu Kasarne „Kosta Nađ", dok je prija nikoliko godina otkupljena kasarna „Petar Drapšin".

Prema potpisanom ugovoru, Klub Vojske Srbije se otuđiva u korist Grada Subotice na osnovu Zaključka Vlade Republike Srbije od 23. oktobra 2015. godine, za iznos od 3 miliona 113 iljada evra, koji će Grad platit u naredni pet godina.

Povoljni krediti za privrednike

Gradonačelnik Subotice **Jene Maglai** i direktor Garancijskog fonda AP Vojvodine **Goran Vasić**, potpisali su u utorak, 24. novembra, Ugovor o regulisanju međusobni odnosa u realizaciji konkursne linije Fonda za odobravanje garancija za obezbiđenje kredita naminjeni finansiranju nabavke nove opreme mikro, malim i sridnjim privrednim društvima, preduzetnicima i zemljoradničkim zadrugama s teritorije grada Subotice. Rič je o kreditima koji su naminjeni preduzećima starijim od tri godine za kupovinu dodatne opreme što, kako je kazano, podrazumiva otvaranje novi radni mista, ko i povećanje konkurentnosti.

Potpisivanju Ugovora je prisustvovo i član Gradskog veća zadužen za oblast privrede **Nebojša Daraboš**, koji je tom prilikom naglasio da je za ovu naminu obezbiđeno deset miliona dinara iz reaktiviranog gradskog Fonda za privredu, te da će se privrednicima omogućit povlačenje oko 60 miliona dinara kredita.

Grad kupuje „Zorku"

Grad će po cini od dva evra po kvadratnom metru otkupit 22 hektara zemljišta na kojem se kadgod nalazila hemijska industrija „Zorka". Lokalna samouprava će ove godine platit dva miliona, a do kraja iduće godine još 19 miliona dinara. Kako je najavilo rukovodstvo Grada, na ovom prostoru će se formirat tehnološki parkovi za razvoj mikro, mali i sridnji preduzeća, a privatnim preduzetnicima će se zemljište ponudit pod identičnim uslovima pod kojima će ga Grad i kupit, odnosno ispod dva evra po kvadratnom metru. Preduzetnici će bit u obavezi da investiraje, da zemljište privedu namini i da zaposle određen broj ljudi. S obzirom na to da je u pitanju zemljište na kojem se oko sto godina nalazila hemijska industrija, Grad planira da konkuriše kod evropski fondova za sanaciju ovog zemljišta zajedno sa mađarskim Kečkemetom koji ima sličan problem sa zagađenjom.

Oporavak Palićkog jezera do 2022. godine

Vlada Nemačke je priko razvojne banke KfW naminila 6,5 miliona evra bespovratni sridstava za Projekat zaštite biodiverziteta jezera Palić i Ludaš. Pridstavnici nemačke Vlade su, u prithodne dvi godine, obašli projekte pet zemalja na Balkanu, međutim, odlučeno je da se sva sridstva naminjena rišavanju biodiverziteta u potpunosti usmire u Suboticu.

Čelnici lokalne samouprave smatraje da je ovo istorijski iskorak u očuvanju jezera Palić i Ludaš, te da je realizacija Projekta zaštite biodiverziteta ovi jezera priduslov za razvoj turizma na Paliću.

Važni partneri u realizaciji ovog projekta su JKP „Vodovod i kanalizacija" i JP „Palić Ludaš". Kako je kazano, očekiva se da će se, zafaljujuć odobrenim sridstvima, napravit povez kanalizacije izmed naselja Palić i gradskog postrojenja za pričišćavanje otpadni voda, ko i izgradnja kanalizacione mriže na palićkom naselju. Posli potpisivanja ugovora o donaciji, slidi projektovanje, 2017. počinje sanacija, a oporavak jezera se očekiva do 2022. godine.

Nacrt Zakona o stanovanju prid Subotičanima

Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture i Stalna konferencija gradova i opština, u saradnji s Privrednom komorom Srbije, Regionalnom privrednom komorom Subotica i lokalnom samoupravom, ogranizovali su, u petak, 27. novembra, javnu raspravu o Nacrtu Zakona o stanovanju i održavanju zgrada. Tom prilikom su u Velikoj vićnici Gradske kuće izložena nova zakonska rišenja vezana za korišćenje i održavanje zgrade i zajednički dilova zgrade, upravljanje zgradom, korišćenje i održavanje posebni dilova zgrade, zatim za stambenu podršku, održivi razvoj stanovanja, registre i evidencije i druga pitanja od značaja za stambene odnose.

VD pomoćnica ministra za građevinarstvo, **Jovanka Atanacković** kazala je da će nov zakon spričit propadanje stambeni objeka-ta, al i unapridit energetsku efikasnost zgrada svi namina. Ona je dodala da se ovim zakonom, posli 23 godine, uvodi red u ovu oblast.

Javnoj raspravi su prisustvovali pridstavnici lokalne samouprave, javni stambeni preduzeća, opštinski i gradski stambeni agencija, privredni subjekti i zainteresovani građani.

V. K.

XII IZLOŽBA BOŽIĆNJAKA PRIPRAVLJENA U MALOJ BOSNI

Vraćamo se tradiciji

Prvu nedilju decembra, u drugoj nedilji Adventa, Udruženje građana „Bunjevačka vila" iz Male Bosne i ove godine spremno je dočekalo, što za praksu ovog Udruženja znači da je sve bilo pripravljeno za otvaranje XII Izložbe božićnjaka, koje je bilo upriličeno u nedilju, 6. decembra.

Kultni kolač – božićnjak ima posebno misto u kući one čeljadi koja poštivaju običaje i tradiciju svoji didova i majki. Za starije poso oko pripravljanja božićnjaka, a za dicu vid sigre i zabave kroz koji se najbolje uči. Da je tako vidilo se u prostorijama Doma kulture u Maloj Bosni, di su se med izloženim božićnjacima mogli vidit i oni koje su opravila upravo dica, i to od oni koja su u vrtiću, pa do stariji razreda, kako učenici iz OŠ „Matija Gubec" iz Tavankuta, tako i iz domaće škule u Maloj Bosni „Ivan Milutinović".

Kata Kuntić

Dragan Muharem

Ljuben Hristov

O načinu izrade božićnjaka, njegovoj simboliki i figuricama koje se meću na njeg poslidnji godina sve se više divani. Prija koju godinu **Marija Bošnjak Maca**, inače pokretač ideje o pripravljanju izložbi božićnjaka u Maloj Bosni, izdala je brošuru o načinu pravljenja božićnjaka, a na ovogodišnjoj izložbi positioci su imali priliku da premijerno pogledaju i film na istu temu.

– Posli knjige i uspiha koje je ona ostvarila došli smo na ideju da brošuru pritočimo u film, priko kojeg bi način izrade božićnjaka bio dostupan u još jednom formatu, koji će domaćicama još više olakšat poso oko pripravljanja božićnjaka – divani **Nela Ivić**, pridsidnica UG „Bunjevačka vila" i dodaje da je film snimljen lane u produkciji Udruženja.

U filmu način izrade božićnjaka opisiva i prikaziva upravo Marija Bošnjak, koja nam na izložbi otkriva da prosečnoj reduši za jedan prosičan božićnjak triba do šest sati posla.

Ovogodišnju izložbu rado su pogledali i mladi i stari, al i pridstavnici Nacionalnog savita Bunjevaca i Grada Subotice, koji su se tom prilikom i obratili prisutnima. Dok je positioce isprid BNS-a pozdravila **Kata Kuntić**, pridsidnica Odbora za kulturu, pomoćnik gradonačelnika Subotice zadužen za oblast male privrede **Ljuben Hristov** istako je svoje zadovoljstvo što je dio jedne lipe manifestacije.

– Kada sam prvi put video ove kolače nisam mogao da zaključim da li je to umetnost ili nešto drugo, ali mislim da je sve skupa, zanat, umetnost, velika volja i želja da se učini jedno ovako lepo delo. Negujte vašu tradiciju jer je to nešto što ujedno čini i identitet vašeg sela – poručio je tom prilikom pomoćnik gradonačelnika i ujedno proglasio izložbu otvorenom.

Velečasni crkve Presvetog trojstva u Maloj Bosni **Dragan Muharem** okupljenima je čestito nadolazeće svece, osvrnivši se na činjenicu da brez kruva ne bi ni nas bilo, ne misleći pri tom samo na kruv ko ranu, već i ko način za okupljanje, počev od astala, pa sve do svečanosti ko što je izložba. U tom smislu kruv je znak zajedništva i radosti, a božićni kolač upravo pridstavlja jednu vrstu svečanog kruva, koji sve nas raduje i drži na okupu i jedinstvenima. **N. S.**

SMOTRA LIKOVNI UMITNIKA AMATERA VOJVODINE PO DRUGI PUT NA PALIĆU

Pripoznatljive teme

U Kongresnom centru „Velika terasa" na Paliću u nedilju, 8. novembra, svečano je otvorena izložba radova XVI Smotre likovni umitnika amatera Vojvodine, nuz pomoć suorganizatora Udruženja „Likovni krug" iz Kanjiže, MKUD „Ozorai Arpad" iz Kanjiže i KUD „Bunjevka" iz Subotice. Ko i raniji godina tehnike likovni izraza zdravo su raznolike, priovladavali su realistički motivi, al i hrabrija ostvarenja s pripoznatljivim rukopisima. Oko 1.200 amatera učestvovalo je na smotri, a žiri je od njevi radova izabro 126, koji su bili i izloženi ovom prilikom. Ovogodišnji žiri činili su akademski slikar **Tatjana Dimitrijević**, slikar **Šandor Kerekeš** i **Mile Ignjatović**, istoričar umitnosti.

Nuz standardne tehnike slikarstva izložene su i slike rađene u tehniki slame. Subotička slamarka, **Ivana Dulić**, istakla je tom prilikom kako su slamari na smotri prisutni svaki put, te da su još 2000. godine dobili prvu specijalnu nagradu ko slamari, što se nastavilo i naredni godina.

– Još onda nas je Ana Crnković na velika vrata uvela na ove žirirane izložbe Vojvodine u Novom Sadu, rame uz rame sa akademskim i samoukim likovnim umitnicima svi tehnika. Slama se uzdigla u sam vrh sa najvišim ocinama i pofalama u nikoliko navrata. Svake godine u prosiku su nagrađena tri umitnička dila u tehniki slame, a ono što je važno jeste da nuz udruženja koja redovno učestvuju na smotrama, moramo privolit „LUSU" iz Subotice, „SRP", pa i ostala udruženja poput BKC „Lemeški Bunjevci" da uzmu učešće na smotrama, jel imaje kvalitetne slamare, a time bi se mogla sagledat i prava slika ukupnog likovnog stvaralaštva i umitnosti u tehniki slame – objašnjava Ivana Dulić.

Snežana Kujundžić slikarstvom se bavi od mali nogu. Med izloženim radovima našo se i jedan njezin, na kojem je naslikan feniks, a kako je i sama istakla pokušala je na sliki da se sigra sa bojama, što je na kraju i uspila.

Med radovima koji su nagrađeni specijalnim nagradama našla se i slika **Ivana Šarčevića**, a kako je on istako tom prilikom zadovoljan je ocinom žirija, jel objekat koji se nalazi na sliki u Subotici postoji, a u njemu se nalaze prostorije Bunjevačke matice.

U svečanom programu otvaranja izložbe radova sa XVI Smotre likovni umitnika amatera Vojvodine, učestvovali su suorganizatori ovogodišnje smotre, a na samom početku prisutnima se obratila pridsidnica Udruženja „Likovni krug" iz Kanjiže **Ivanka Kenjereš**, koja je čestitala nagrađenima na njevom uspihu i trudu.

Ovo je druga godina da je izložba otvorena na Paliću, a prijatno jesenje vrime izmamilo je zaljubljenike u likovnu umitnost, pa je sala i ove godine bila mala za sve zainteresovane.

N. S.

BUNJEVAČKA MATICA I OVE GODINE ORGANIZOVALA BOŽIĆNO-NOVOGODIŠNJI KONCERT

Tamara Babić i „Homo nigers" bend

Pismom ka praznicima

Jedan od najlipši načina da se požele srićni nadolazeći praznici su i koncerti, koji su s kraja godine sve učestaliji, a čija tema i muzika slavi ljubav, prijateljstvo i život. Bunjevačka matica svojim sugrađanima poklonila je u tom duhu Božićno-novogodišnji koncert, koji je održan 4. decembra u Velikoj vićnici Gradske kuće u Subotici.

Više od dva sata positioci su uživali nuz note domaći i strani evergrin pisama, šlagera, filmske i tamburaške muzike, a na samom početku programa pisnikinja Bunjevačke matice, **Marija Horvat** pročitala je svoju pismu, kojom je svom suprugu **Ferencu** čestitali po vika zajedničkog života. Taknute najlipšim emocijama, goste je u prvom dilu programa zabavljo „Homo nigers" bend. Nuz pisnike Bunjevačke matice, program je bio ispunjen pridstavljanjom gostujućeg tamburaškog orkestra iz Kanjiže – „Potiski tamburaši", koji su zajedno sa TO „Sledbenici Tumbas Pere Haje" i vokalnom solistkinjom **Tamarom Babić** ulipšali veče Subotičanima.

Martina Kopunović i tamburaši

Nuz kanjiške tamburaše, gosti večeri bili su **Stela Bukvić, Martina Kopunović** i **Aleksandar Toković**.

Kako je tom prilikom kazala Tamara Babić, koncert je osmišljen i sproveden sa zajedničkom porukom – **„Sve ono što je lipo ostalo u 2015. godini, da bude još bolje u 2016. i da se sa srićom i novim planovima i uspisima uputimo u Novu godinu."**

N. S.

U BUNJEVAČKOJ MATICI PRIDSTAVLJENI RADOVI SA III LIKOVNE KOLONIJE

Od realizma do apstraktni slikarski rukopisa

Izložbu obogatili radovi Ivana Šarčevića, Nore Evetović, Srećka Radulovića, Snežane Kujundžić, Miroslava Bijukovića, Ljiljane Horvat Vidić, Ivane Dulić i Ilonke Bogišić

Izložba sa treće Likovne kolonije koja je održana litos na Paliću, otvorena je u prostorijama Bunjevačke matice u utorak, 17. novembra. Na izložbi su pridstavljeni radovi šest likovni umitnika – **Ivana Šarčevića, Nore Evetović, Srećka Radulovića, Snežane Kujundžić, Miroslava Bijukovića, Ljiljane Horvat Vidić** i dvi slamarke **Ivane Dulić** i **Ilonke Bogišić**.

Pridsidnik Bunjevačke matice **Ivan Sedlak** je, prilikom svog obraćanja istako da tradicionalna izložba koja slidi posli Kolonije uvik izaziva radost, jel se ljubav prema likovnom stvaralaštvu tad podili sa širokom publikom, odnosno s ljubiteljima ove vrste umitnosti.

– Za nas je važno što se Kolonija iz godine u godinu razvija, što se obogaćiva novim stvaraocima i generacijama. Ovim dajemo doprinos našem likovnom stvaralaštu – kazo je Sedlak.

Izložbu je u svečano otvorio likovni kritičar **Mile Tasić**, koji je tom prilikom kazo da je treća po redu Likovna kolonija Bunjevačke matice veliko iznenađenje u plemenitom i dobrom smislu, budući da su na njoj nastali kako pejzaži, realistični prizori i raskošni radovi, tako i apstraktne slike.

– Kompletna izložba daje jedan očigledan iskorak. Ona je u tome vredna što, kada slikarima date slobodnu temu, onda breme bacate na njih. Kada im dopustite širinu, kako je to i bilo na trećoj likovnoj koloniji, onda kod njih postoji neka strepnja, jedna posebna koncentracija da u toj slobodnoj temi ipak iskažu i pokažu ono što je najbolje, a zbilja su pokazali što vredi – zaključio je Tasić.

Izložba sa III Likovne kolonije bila je prilika da se vide već poznate tehnike slikara koji su prija učestvovali na likovnim kolonijama, a svoje misto su našli i umitnici koji su se po prvi put pridstavili u Bunjevačkoj matici.

– Nuz umitnike iz Subotice, tu su i slikari iz Sremske Mitrovice, ko i gošća iz Sombora. Tema Likovne kolonije jeste bila slobodna, al su priovladavali pejzaži, ko i mrtva priroda – istakla je pridsidnica Odbora za likovnu umitnost pri Bunjevačkoj matici Nora Evetović.

Za Bunjevačku maticu je značajno što se Likovna kolonija iz godine u godinu obogaćiva kako novim umitničkim dilima, tako i novim stvaraocima, stilovima i temama. Kroz samu izložbu, stvaralačka različitost je načinila slikarsko jedinstvo, koje je već postalo pripoznatljivo za likovnu koloniju Bunjevačke matice.

Po prvi put na likovnoj koloniji Bunjevačke matice učestvovala je slikarka Ljiljana Horvat Vidić koja se pridstavila sa dva rada realistične slike svita, dok je, nuz slamarku Ivanu Dulić iz Subotice, također po prvi put koloniju obogatila slamarka Ilonka Bogišić iz UG „Bunjevačko kolo" iz Sombora.

Ona je, posli decenije stvaralačkog rada u slamarstvu, svojim ostvarenjima na Likovnoj koloniji načinila iskorak svojim motivima jahača na konju, odnosno somborskog fijakera. Na njezinim radovima su svi, pa i najmanji detalji, pažljivo uklopljeni u cilokupnost slike.

– Drago mi je što sam imala priliku da učestvujem na Likovnoj koloniji Bunjevačke matice i da pridstavim svoje radove, jel sve što radim radim srcom i mislim da mi upravo zbog tog slike i uspiju – kazala je ona.

Med skoro dvadest umitnički dila, svoje slikarsko umiće su pridstavili i redovni učesnici likovne kolonije, s njevim poznatim motivima i tehnikama. Jedan od nji je Ivan Šarčević, slikar iz Subotice, koji je i ove godine osto viran svojim omiljenim temama – tako su i nastale dvi slike pejzaža u pastelu.

Svaki od slikara je Bunjevačkoj matici poklonio po dva svoja rada, pa je tako slikarska galerija Matice još više obogaćena vridnim slikama.

V. K.

U SUSRIT OBILUŽAVANJU 70. GODIŠNJICE KOLONIZACIJE U ČONOPLJI

Ljudi dolaze i odlaze

Brojnim manifestacijama i prigodnim programima mnoga sela u somborskoj opštini obilužila su 70. godišnjicu kolonizacije.

Tako je u subotu, 14. novembra, u Čonoplji pripravljen prigodan program ko uvertira u manifestaciju proslave.

U velikoj sali Doma kulture nije bilo slobodnog mista jel se ova priredba s posebnom radošću očekivala. Naime, radi se o priredbi čiji su autori dvi učiteljice iz Čonoplje – **Dara Ninković** i **Emina Kalajdžić**, a glavni recitatori, ujedno i glumci bili su učenici osnovne škule iz Čonoplje kojima su pritekli u pomoć i njevi stariji drugari, bivši đaci – sad sridnjoškulci.

Pod nazivom „Ljudi dolazi i odlaze", pridstava je približila prošlost i istorijski prikaz nastanka Čonoplje što je propraćeno odgovarajućim pismama i folklorom. Tokom raniji godina, baveći se pomalo istraživanjom svojeg sela, dica i njevi učitelji i nastavnici, pronašli su tušta zanimljivi podataka i lipi, stari, fotografija što je poslužilo da se ko prateći program tokom pridstave, na video-bimu smenjuju prigodni tekstovi i slike iz prošlosti sela.

S ponosom ističuć svoje bunjevačko poriklo, učiteljica Emina Kalajdžić je istakla da je nuz svoju koleginicu Daru i dicu, s velikim uzbuđenjom i radošću pripravljala ovu pridstavu.

– Naše selo je multietničko i naša želja je bila da se prikažu u istom svitlu svi narodi koji ode žive. Dok smo se pripravljali za pridstavu cili razred je pivo pisme, kako one sa Korduna, tako i nemačke, romske, jevrejske, mađarske i bunjevačke.

A na sceni su se zašarenile sve lipe nošnje naroda koji su kadgod živili i koji i sad žive u ovom lipom, složnom, multietničkom selu. U ulogi mladog bunjevačkog para u svečanoj nošnji bili su **Anja Knežević** i **Nemanja Ćaćić** koji su tom prilikom otpivali bunjevačku, preljsku pismu „Kolo igra, tamburica svira".

Dobro pripravljeni, cigurni na sceni, širokog i toplog osmiha, mladi recitatori – glumci nagrađeni su najvećom nagradom – ogromnim aplauzom publike, roditelja, familije, učitelja. Zaslužili su!

R. P.

O ČONOPLJI – MILAN STEPANOVIĆ

Selo Čonoplja zabiluženo je, s imenom Chomakla, najranije 1399. godine, u jednom aktu o razgraničenju posida. Naselje se u to vrime nalazilo u vlasništvu vlastelinske porodice Cobor. Čonoplja (Chomoklya) se pominje i 1520. godine, kad je ode živilo sedam domaćina mađarski imena. Posli turskog osvajanja Bačke, Čonoplja je 1570. godine zapisana ko selo u somborskoj nahiji, u kom je živilo 26 domaćina srpski imena. Neposredno posli povlačenja Turaka (1687.) Čonoplja je naselje s 20 kuća. Stanovništvo se do kraja XVII vika raselilo (u Sivcu je 1721. god. zapisano prizime Čonopljanin), a Čonoplja je, ko nenastanjena pustara, 1702. god. pripojena posidima graničara.

Nakon razvojačenja Sombora 1745. godine, Čonoplja je postala komorski posid, na kojem je, po priporuki komorskog administratora Franca Redla, 1747. god. naseljen dio somborski graničarski bunjevački porodica (prve su priseljene pojedine grane porodica Bošnjak, Burnać, Džinić, Pašalić, Paštrović, Probojčević i Vuković, a zatim su doseljene i porodice Beretić, Kovačević, Palić, Pašalić, Pletikosić, Požarković, Stanković, Žuljević i druge). Baron Redl je 1752. god. poverio Janošu Estergamiju da u Čonoplju priseli i nikoliko desetina mađarski i slovački porodica rimokatoličke viroispovisti.

Godine 1763. ode je bilo već 115 kuća (46 bunjevački, 5 šokački, 49 mađarski, 4 slovačke, 2 jevrejske i devet komunalni domova). Novo masovno naseljavanje ovog sela dogodilo se 1786. god. kad je kolonizovano priko 100 nemački porodica. Već 1791. god. u Čonoplji živi 2.137 stanovnika, 1810. god. 3.097, 1836. god. 4.236, 1882. god. 5.130, 1900. god. 4.861, a 1931. god. 4.859 stanovnika. Prva škula i katolička crkva podignite su do 1762. godine.

Posli Drugog svitskog rata, krajom 1945. godine, na misto raseljenog nemačkog stanovništva, u Čonoplju su kolonizovane 493 mahom srpske porodice (sa 2.496 članova), s Korduna, većinom iz srezova Slunj i Cetingrad, a manjim dilom iz Vojnića, Vrgin Mosta i Cazina.

DIVAN S POVODOM – ĐURĐINA ĐINA MARKOVIĆ, SLIKARKA, MENTOR UMITNIČKOG STUDIJA

Kad je znanje – znanje dati

Najveći božji dar je umitnost, al umitnost je i prinet svoja znanja i umića na one koji te okružuju i žele naučit – što Đina svakodnevno radi – jel u svojoj familiji, jel u Umitničkom studiju „Bunjevačkog kola"

Đurđina Đina Marković je ostavila brez daha publiku na 197. Susretima Džepnog pozorišta „Berta Ferenc" u Somboru. Serijal minijatura povezani međusobno nevidljivom niti oblika, boja, formi i energije uvodi posmatrača u svit kaki možda kadgod i ne želimo da vidimo – u svit di čeljad imaju dva, tri el više lica, žive živote pod maskama... Kroz njezine slike pripoznaje se dugogodišnji ciklus slika inspirisani **Pikasom** – omiljenom ličnosti Đine Marković.

Objašnjavajuć način svojeg slikarskog izkaza s puno simbolizma, Đina šaljivim tonom divani:

– Crtala sam i realistički stvarala kad sam bila mala, sad se na svojim slikama možem i drugčije izražavat.

Đina uveliko pripravlja svoju devetu i desetu samostalnu izložbu. Ima velik broj slika koje će prikazati, al...

– Najlipša moja umitnička dila su već nastala – a to su moja dica, moja tri sina i ćer!

Đurđina Đina Marković

Đurđina Marković je član Likovne grupe 76 u Somboru i redovni mentor i koordinator u Umitničkom studiju Udruženja građana „Bunjevačko kolo", i s dicom, osim slikarstva, pripravlja još štogod novog, što je za sad tila da ostane mala tajna.

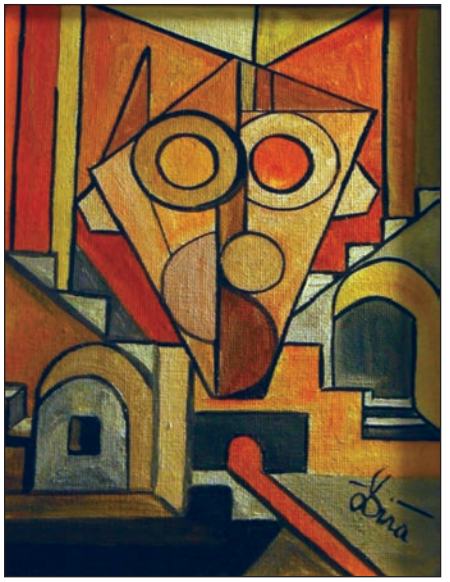

– Bavim se isključivo kreativnim radom i slikarstvom. Završila sam Sridnju tehničku šku-lu, potom likovnu edukaciju „Nova forma slikarstvo starih majstora i dekorativno slikarstvo", 2002. i 2003. godine kod akademskog slikara Miloša Pejovića. Slikam i pišem, i to pisme i bajke od malena, a aktivno od 2000. godine.

– Do sad imam 8 samostalni izložbi, a deveta je u pripremi. Učesnik sam mnogobrojni kolektivni izložbi i likovni kolonija u mnogim vojvođanskim gradovima.

Med brojnim nagradama ističe: 1. nagradu za ikone i 2. za oslikane flaše na MIRK-u, uslidile su pofale u „Zrnu" – Salona minijatura u Zrenjaninu, Homorod salonu u Mađarskoj – salonu minijatura, izložbama u Rumuniji i Aleksincu.

– Imam priko 2.000 radova. Od tog su brojne u inostranstvu, u Mađarskoj, Rumuniji, Australiji, Austriji, Grčoj, Holandiji, Nemačkoj, Hrvatskoj i naravno Srbiji. Moram istaknit da sam u inostranstvo plasirala različite umitničke radove od slika, ikona, oslikani stakleni površina, suvenira i ručni radova.

Kako umitnici imaju svoje umitničke snove i želje, pitali smo i Đinu za njezinu veliku umitničku želju.

– Moja želja u umitničkom svitu je naslikat najveću sliku na svitu i to ću, cigurno, krenit uskoro.

S obzirom na to da je familija brojna i da obaveze mame s četvoro dice nisu male, pitamo je za njezino slobodno vrime.

– Slobodno vrime provodim sa svojom dicom i s dicom – malim umitnicima u Studiju UG „Bunjevačko kolo". Volim da ji učim kreativnim radom. Oni su moja inspiracija za umitnost i kreativnost.

Osim u slikarstvu i primenjenoj umitnosti, Đina se pripoznala i u književnosti. Kad je rič o pisanju, svoje prve pisane radove objavljivala je u dičijim novinama „Pionir", a potom i u „Het Nap-u" u kojem su objavljene pisme na mađarskom jeziku. Ove godine je nagrađena za svoju zbirku pisama „Tišina". U toku je pisanje bajki i dičiji pismica ko i lutkarska pridstava „Lutka".

Kod svoje dice je pripoznala kreativnost koja je kod najstarijeg sina **Aleksandra** i profesija ko dizajnera medija, dok mlađa dica – **Dušan, Eleonora** i **Mihailo** slikaju.

Njezine ruke nikad ne miruju. Ideje ne daju mira. U susrit pridstojećim svecima i praznicima Đina je već uveliko pripravila prigodne božićno-novogodišnje ukrase i aranžmane. U korak je prate i njezina dica, al i dica iz Studija, pa se iz ove umitničke sinergije rađaje nova dila. A o lutkarskoj pridstavi – još će se divanit! **R. P.**

GODIŠNJE AKTIVNOSTI BUNJEVAČKOG MEDIJA CENTRA – SOMBOR

Akcenat na mladima

Jedna od najmlađi institucija s bunjevačkim pridznakom, somborski Bunjevački medija centar, aktivno i na maštovit i edukativan način, privodi kraju svoje programske aktivnosti planirane za 2015. godinu.

– Od samog početka rada Medija centra, trudili smo se da naše aktivnosti budu pripoznatljive, drukčije, da nose poruku aktuelnosti, savrimenosti i da su u njima mladi na prvom mistu – istakla je pridsidnica BMC Sombor **Stanislava Lutkić**.

Zaokružujuć sportsku temu, jesenje aktivnosti članova Medija centra prošle su u znaku boljeg upoznavanja sa sportovima poput jahanja, joge, ronjenja i podvodni aktivnosti.

– Potrudili smo se da sve naše aktivnosti ispratimo fotoaparatom, pisanom formom i kamerom, tako da imamo već lip broj video zapisa, odnosno reportaža. Tu su i naši mali novinari koji svoje utiske o aktivnostima Medija centra prinose u omladinski list na bunjevačkom „Bocko" i na taj način su naši aktivni saradnici.

Joga za mlade

Tako je u subotu, 21. novembra, u organizaciji Bunjevačkog media centra iz Sombora, nuz podršku Bunjevačkog omladinskog centra „Fijaker stari", održan čas joge za dicu. Čas joge vodila je **Emina Popović Vuković**, instruktorka joge iz Sombora.

– Joga, ko disciplina samorazvoja pokazala je velik značaj u primeni kod dice različiti uzrasta, kako kod pridškulske dice tako i škulskom dobu. Mnoga dica koja se bave različitim sportovima ko dodatne časove i treninge imaju i časove joge. Joga je jako značajna jer podstiče sposobnost koncentracije odnosno sabranosti pažnje, moć opažanja, tako da se pokazalo da dica koja praktikuju jogu prilagođenu za njev uzrast imaju benefite ne samo što se tiče sporta nego i svakodnevnog života. Istraživanja su pokazala da dica koja praktikuju jogu pokazuje značajno veći uspih kad je rič o učenju i bolje rezultate u škuli jel imaju sposobnost da se koncentrišu, saberu pažnju na gradivo koje obrađuju tako da se i u ovom dilu joga pokazala ko zdravo značajna jer za kraće vrime dica pokazuje bolje rezultate i bolje ocine u škuli.

Crtanje posli filma

A kad je o sportu rič?

– U sportu, posli naporni treninga, pri kojima dolazi do skraćivanja mišića, na časovima joge dolazi do opuštanja i istezanja mišića, tako da je to onda jedan kompletan trening di na kraju imamo zdravo dobre sportske rezultate.

Da li ovu drevnu disciplinu mogu da primene jednako i odrasli i dica?

– Svakako, al postoje posebni serijali joga položaja koji se primenjuju za različite uzraste. Tako imamo jogu do 7 godina, zatim vežbe koje su prilagođene dici do 5. razreda, potom serijali vežbi za dicu od 5. razreda do 16. godine života. Omladina već nakon 17 odnosno 18 godina može primenjivat asane odnosno serijal vežbi za odrasle.

S obzirom na to da se bliži kraj prvog polugodišta u škulama, dici je vako druženje pripravljeno s ciljom upoznavanja s ovom drevnom disciplinom i učenja tehnika opuštanja te relaksacije. Dica su s uživanjom pratila vežbe – asane koje je pripravila instruktorka, i kako kažu, raduju se slidećem druženju.

Na temu održanog časa joge, „Bockovi" novinari pripraviće nuz fotografije i pripovitku o ličnom doživljaju i prvom susritu s jogom ko drevnom disciplinom.

Otkrivanje podvodnog svita

Poslidnje subote novembra miseca projekcijom filmova u Društvu podvodni aktivnosti „Sombor" završen je jesenji ciklus sportski aktivnosti koje je prirpravio Bunjevački media centar – Sombor nuz podršku Omladinskog centra „Fijaker stari" iz Sombora.

Kako je novembar misec obilužen projekcijama podvodni filmova u prostorijama Društva podvodni aktivnosti „Sombor", novinari „Bocka" i Medija centra, positili su Ronilački klub i bliže se upoznali s aktivnostima kluba i filmovima o podvodnom svitu. Prvi film „Izazovi plavog", čiji su autori članovi ovog kluba prikazo je sve lipote Crvenog mora, dok je drugi film o Velikom bačkom kanalu u Somboru, ukazo na ljudski nemar i neodgovornost prema raznom otpadu koji su ronioci pronalazili na dnu kanala i za cilj je imo podizanje ekološke svisti kod dice i mladi.

Posli projekcije filmova, mladi novinari su nuz osveženje i druženje, odlučili da svoje impresije zabiluže i podile s drugarima i čitaocima časopisa „Bocko".

Planovi do kraj godine

– Kako nas poslidnji misec u godini asocira na svece i praznike, u tom duhu smo i osmislili naše aktivnosti. Članovi naši udruženja će bit u priliki da osmisle maštovite i kreativne božićno-novogodišnje ukrase, čestitke, družićemo se s drugarima koji uče u škuli bunjevački, pripravljaćemo svečane frizure i drugo, družićemo se s poznatim umitnicima itd. Naravno, sve će bit zabiluženo pa će se moć vidit na našoj facebook stranici i novinama – nagovistila je Stanislava Lutkić, pridsidnica Bunjevačkog medija centra u Somboru.

– Želim istaknit, a ujedno se i zafalit na dobroj saradnji našeg Medija centra i BOC „Fijaker stari" iz Sombora, BMC iz Subotice i „Bunjevačkom informativnom centru".

Rad i aktivnosti Bunjevačkog medija centra iz Sombora podržo je sridstvima Pokrajinski sekretarijat za kulturu i javno informisanje.

R. P.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Vrime Došašća

Stigo nam je i poslidnji misec u ovoj godini, sad su dani najkraći, a noći najduže. Kadgod su poslovi na njivama bili porađeni, pa se decembra i januara nije ništa radilo na njivama, a kazalo se: zemlja stara zimi se odmara

Adventsko vrime je vrime iščekivanja jednog velikog događaja koji će se trevit. Kadgod su se po crkvama još za mraka služile mise zornice na koje je išlo tušta svita, mladi, stari, dice. U Adventu se nisu pravili svatovi ni druge zabave sa svirkom, jel nam peta crkvena zapovid kaže: ne svadbuj u svečano zabranjeno vrime. Mladi su se zato nalazili, družili i zabavljali brez svirke i išli su čestitat imendane jedni drugima. Tako se Advent živio u iščekivanju, što se prinosilo s kolina na kolino.

Dani su kratki pa za toliko prođu, a oko josaga je bilo dosta posla, mrvilo se kuruza, čistilo. Sve je to bio domaći josag što se ranio domaćim kuruzima. Kad se namiri, večera se, pa se išlo u komšiluk da se nuz divan i šalu skrate dugačke noći. Uvik se našo kogod ko je čuo kake novosti jel štogod pročito u novinama. A obično su odigrali i koju partiju karata. Kadgod su se komšije većma komšijali i pomagali nek danas. Kazalo se da je komšija najveći rod, jel komšija će prvi doć da pomogne oko josaga ako se štogod trevi, el se štogod zapali. Nisi ji moro ni zvat, sami bi dotrčali. Uvik su jedni drugima pomagali u nevolji, pa i kad je kako veselje el svatovi uvik su komšije jedni druge zvali.

Sveta Barbara je 4. decembra, na taj dan su naši stari kadgod odsikli grančicu višnje pa bi je uneli u sobu, a ona je do Božića procvatala, pa je to bila božićna grana. Bila je procvatana, pa se nije ni sa čim kitila. Sveta Barbara je bila zaštitnica salaša i salašara, pa se često mogla vidit slika svete Barbare u našim salašima, i kako su nestali salaši tako je nesto polagano i ovaj svetac.

Sveti Nikola, zvan Mikulaš, je 6. decembra. To je dičiji svetac, on je volio dicu pa ji je učio da mole Boga, pa njim je zato dao kojikake poklone. Mikulaš je dobroj dici donesivo poklon i mećo u cipele, ako su bile lipo očišćene. Dica su sićala mame da ne zaborave kupit boksa za cipele pa su dica sami svoje cipele lipo očistili, a bilo je šta čistit, jel su dica sa salaša išla daleko u škulu po litnjim i blatnjavim putovima.

Čim dođu iz škule oma su se latili čišćenja, a uveče su ji metnili u pendžer dok ne dođe Mikulaš. Dica su dugo čekala budna da vide Mikulaša, al on nikad nije došo dok dica ne zaspu.

Najmlađi su, onako u glavi, zamišljala kako Mikulaš izgleda pa su ga tako i crtali da iđe na bilom konju, da nosi džak na leđi, štap u ruki, i na glavi kapu ko biskup. Ujtru su rano ustajali da vide šta njim je dono, pokloni su bili mali i skromni, al su se dica zdravo obradovala, pa su sutradan u škuli o tim divanili šta je kome dono Mikulaš.

Brezgrišno začeće Blažene divice Marije slavimo 8. decembra i tu počima prvo božićno čestitanje ko prvo čelo Božića, tako su ljudi čestitali jedni drugima. Treća nedilja Adventa su Materice, svetac kojeg su naši Bunjevci zdravo poštivali i svečano proslavljali u porodici za ljubav mamama što su ji rodile, odranile, učile prve korake, prve riči i prve molitve. Mame su se na taj dan isprija pospremale, kupile su za svu svoju dicu kaki poklon, a ako su dica bila podomljena, poklon su dobili i zetovi, snaje i unučad.

Bilo je cura koje su se udale priko volje roditelja, uskočile, s tim je roditelje zdravo uvridila, pa je nisu primali u goste da dođe, al na Materice njim poruče da dođu, ako je uskočila početkom godine, do Materica je bilo i unuče. Mama je izljubi, a znala je past i koja suza radosti.

Dica su išla i po komšiluku čestitat Materice, al su prija tog morali naučit poznatu čestitku: Faljen Isus gazdarice, čestitam vam Materice itd. Domaćica kaže, živi i zdravi bili i veliki narasli, pomiluje ji po kosi i da njim ora, jabuka i malo novaca. Dica se zafale i odu dalje.

Užna je bila zdravo svečana, čorba od morkače, meso iz čorbe, pirinč i sos, kaka pečenica, kiseli krastavci , kaki dunc, sitni slatki kolači, na kraju jabuka i ora od koji se lupinje bacaje po sobi, pa se priko nji išlo, a virovalo se što se na sitnije izlome, da će bit toliko pilića.

Sveta Luca je 13. decembra, to je ženski svetac, pa na taj dan žene nisu prale košulje, šile, štrikale, prele ni tkale, jel se virovalo da će bolit prsti. Ona je zaštitnica seljaka, radnika i sve vrste pernate živine. Za Lucu su vezani kojikaki običaji, domaćin namiša džak rane za pilež, kukuruza, žita, ječma, suncokreta i sirka, pa je s tim ranio pilež do Božića, ispod kokošinjca se metne koji obruč el šina od točka, pa se priko tog ranio pilež da se drže u čoporu cile godine.

Od Luce do Božića se gledalo kako je vrime, tako će bit i slideće godine, to je bio Lucin kalendar. Cure su na ciduljice pisale 12 muški imena, pa svako jutro po jednu bace u vatru, koja ostane na poslitku, virovalo se da će se tako zvat momak za kojeg će se udat. Na Lucu se posije žito u kake šolje koje izađe i prozeleni do Božića.

Četvrte nedilje Adventa su Oce, kad se čestitaje Oce našim dragim očevima i drugim oženjenim muškarcima, a oni su dicama obično dali malo novaca, a odraslima čašu vina.

Božić je svetac kojem su se kadgod zdravo radovali mladi, stari, a najvećma dica. Na Božić se mislilo cile godine, čim prispiju prve višnje i trišnje kazalo se: uduncovaćemo i nasušit da imamo na Božić. I sve drugo kad prispije mak, gra, luk i zeleniš, za Božić je moralo bit, a posli koliko dotekne. Ko nije imo vinograda, taj je kupio vina i rakije da ima čime počastit goste i komšije na Božić.

Za meso su se isprija nastarali, odranili su pileža, pućaka, gusaka, morkača, prase, svinjče, već di je koliko bilo čeljadi. Bilo je godina kad se ijo crni i kuruzni kruv, al su domaćice ostavljale bilog brašna za pletene kolače i druga peciva.

Kad su naši prici živili po salašima u kadgodašnje vrime crkve su bile zdravo naritko, pa čeljad nisu mogli otić na misu ponoćnicu ni dicu povest da vide Betlem. Zato su naše domaćice smislile da naprave Betlem na božićnjaku, pa je svaka kuća imala betlem ispod grane, na astalu u pročelju.

Slama se unesivala u sobu zato što je i Isus bio na slami. Kad sva čeljad uđu u sobu, izmole na glas Očenaš i počme toliko čekana večera. Prvo se umače u med bili luk, orasi i jabuke, pa se ide gra čorba, nasuvo, guba i riba, i kuvano suvo voće.

Tako je bilo u svakoj kući svake godine. U ponoć domaćin spušti jednu jabuku u bunar i da svom josagu da ide. Više se nije postilo, ila su se pača s mekanim kolačom.

Grane su se vrimenom minjale, prve grane su bile one procvatane, posli su žene granu od bile metle umotale u tisto, a grane od zelene jele su se dugo zadržale. Sad su ji zaminile veštačke jelke i ikebana.

Decembra 25. je Božić, Isusovo porođenje, tako se i čestitalo. Drugi dana je sveti Stipan, pa sveti Ivan, pa redom, to su sve božićni sveci koji su se slavili, istina malo skromnije, al zdravo veselije neg danas. **A. V. K.**

Sveci koji se spominjemo

U decembru imamo najviše svetaca koje slavimo i koji se spominjemo. Sveto adventsko vrime (Došašće) počima 1. decembra. To je vrime kad se živi u iščekivanju jednog velikog događaja koji će se trevit po riči Božijoj. I rič je tilom postala i pribivala med nama.

Još u Starom zavitu Bog je izraelskom narodu obećo priko proroka da će se rodit spasitelj svita. Divica će začet i rodit sina, on će bit velik i zvaće se sin Božiji, koji će spasit narod svoj od grija. Obećanog spasitelja svit je čeko 4 iljade godina, ove 4 iljade godina označavaje 4 nedilje Adventa.

U Adventu se pripravljamo za proslavu Božića u kojem slavimo Isusov rođendan i prvi dolazak na zemlju med ljude, a priko ovog iščekivamo Isusov drugi dolazak na zemlju koji će se dogodit na svršetku svita.

Svete Barbare divice i mučenice spominjemo se 4. decembra. Ona je čerez vire tušta trpila od bezbožni ljudi. Bila je progonjena i zatvarana, al se vire nije tila odreć.

Svetog Nikole biskupa slavimo 6. decembra, on se najviše staro za sirotu dicu i i učio ji da se mole Bogu, pa im je zato davo kojikake poklone.

Brezgrišno začeće Blažene divice Marije slavimo 8. decembra. Svete Luce divice i mučenice spominjemi se 13. decembra. Ona je imala milostivo srce za sirote i bolesne, a veliko u viri u Boga. Ni muke ni smrt nisu je mogli odvojit od vire u Boga.

Treće nedilje Adventa slavimo Materice i sićamo se svi žena koje su rodile i odranile dicu. Četvrte nedilje Adventa slavimo Oce i sve očeve koji znojem lica svojeg zarađivaje kruv za svoju dicu. Svetog Tome apostola se spominjemo 21. decembra, a zovemo ga nevirni Toma. On nije virovo da je Isus uskrsnio dok nije metnio prst u Isusove rane. Isus mu je kazo (MT 20.28): „Blago tebi Toma koji nisi vidio pa viruješ, a blaženi oni koji nisu vidili pa viruju."

Viktorije divice i mučenice se spominjemo 23. decembra. Adama i Eve se spominjemo 24. decembra, a to je i Badnji dan. Božić, Isusovo rođenje, slavimo 25. decembra. Kad je Kirenije bio namisnik Sirije izašla je naredba od cara Augusta da se napravi popis stanovnika čerez raspisivanja poreza. Zato i sveti Josip pođe iz Galileje, grada Nazareta u Judeju, u grad Betlehem. Išo je sa svojom ženom Marijom koja je bila u blagoslovljenom stanju po Duhu svetom.

Kad su stigli u Betlehem došlo je vrime da se Marija porodi. Lutali su cio dan, al nisu mogli nać misto da prinoće. Pridveče nađu iza grada jednu praznu štalicu di su se pastiri sklanjali od nevrimena, ušli su unutra i Marija se tamo porodila.

Rodila je spasitelja svita i metnila ga na slamicu u jaslice. Drugi dan Božića slavimo svetog Stipana koji je prvi umro za Isusa. Izveli su ga iz grada i tamo kamenovali, a on je molio.

Treći dan Božića slavimo svetog Ivana apostola i evanđelistu koji je napiso Sveto jevanđelje. Spominjemo se još i Nevine dičice koje je kralj Irod dao poubijat jel je mislio da će tako ubit i malog Isusa.

Svetog Tome biskupa pa i mučenika se spominjemo 29. decembra. Silvestera papu slavimo 31. decembra, a to je i poslidnji dan kalendarske godine, Silvester papa godinu zaklapa.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Praznična ila

Čorba od morkače

1 morkača
2 šargaripe
2 peršina
polak celera
mala keleraba
paštrenjak
2 glavice crnog luka
1 manji krumpir
1 kašika soli

Očišćenu morkaču isić na komade, metnit u lonac, nalit 4 litre ladne vode i metnit da se kuva. Kad provre, metnit zeleniš i krumpir. Luk zapeć na platini s obadvi strane da porumeni pa i njeg metnit u čorbu. Dodat so pa na laganoj vatri kuvat poklopljeno.

Kad se meso skuva procidit čorbu i ukuvat tanke rizance. Meso poslagat na pladanj pa vruće iznet na astal nuz kaki sos.

Pečena guska

1 guska
1 glavica crnog luka
1 jaje
2 kašike masti
komad sridine kruva
2 kašike kisele pavlake
ko, papar i vegeta

Gusku natrljat solju iznutra i spolja. Obaren želudac i srce sitno isickat, ko i luk, pa popržit na masti i dodat usitnjenu džigericu, malo propržit pa povadit iz masti. Kad se proladi umišat pavlaku, jaje, izmrvljenu sridinu kruva, dodat malo papra i vegete pa sotim napunit gusku i metnit da se peče, dodat mast na kojoj su se pržile iznutrice i deci vode. Gusku peć 2 sata i povrimeno polivat sokom koji je oko nje. Kad se ispeče i malo proladi isić na komade i poslagat na plitak velik pladanj.

Kocke sa smokvama

1 pakovanje oblatne
po kile smokava
30 deka šećera
10 deka ora
1 pomorandža
1 margarin
malo mlika

Smokve samlit na mašini za meso, dodat šećer i čašu vode, pa prokuvat na šporelju stalno mišajuć. Dodat samlivene orase i nastruganu koru i sok od pomorandže. Još malo prokuvat. Kad se proladi namazat oblatne.

Tri kašike mlika, 3 kašike šećera prokuvat na šporelju. Kad se počme zgušnjavat skinit s vatre, dodat margarin i namazat oblatnu.

Pusedle

5 biljanaca
25 deka pra šećera
sok od 1 limuna

Umutit čvrst snig od biljanaca, polagano dodavat šećer, vaniliju i sok od limuna. Umućene biljance metnit u špric pa istiskat male pusedle u tepciju na masni papir. Metnit u lernu i više sušit neg peć oko sat vrimena.

A. V. K.

ŽIVOT NA SELU, PRIDNOSTI I MANE: DARKO BAJIĆ

Zemljoradnik med jabukama

Divan o mladima koji su rešili da svoj život provode na selu nastavljamo sa **Darkom Bajićom** koji je, zajedno sa suprugom **Ritom** i sedmogodišnjim sinom **Martinom**, bazu za borbu u ovom turbulentnom vrimenu našo u Bačkim Vinogradima.

Bajić je, kako kaže, ditinjstvo i mladost provo u Đurđinu, bivša divojka, sad žena bila je iz Bački Vinograda. Odlučili su da žive samostalno, gledali su kuće u Đurđinu, Starom Žedniku, a na kraju im se otvorila prilika da se nastane u Bačkim Vinogradima. Iako je, možda, logično bilo da dvoje mladi zajednički život započmu u varoši, u kakom stanu, na primer, naš sagovornik ističe da im to nije ni padalo na pamet.

– Nismo ni razmišljali o tom. Iskreno, nisam nikako bio za stan u varoši, fala Bogu, nije ni žena, pa smo se oko tog lako složili da nastavimo naš zajednički život na selu – divani naš sagovornik.

Obadvoje su zaposleni, tako da, pogotovo Darku, dobar dio dana ode na putovanje, pa imaju i još „članova" porodice.

– Kola su ko član familije, brez tog ne mož, pogotovo što i žena i ja radimo. Naravno, nisu to nikaka skupocina kola, al služe. Srića je što je žena našla poso tu u Bačkim Vinogradima, pa ne mora tušta putovat, blizo je kuće, blizo diteta. Moj poso je u „Kontinentalu", radim u smenama, subotom i nediljom, kako već zapadne.

Sve se radi za mlađe naraštaje: Darko, Martin i Rita Bajić

I dok njegove kolege posli, na primer, noćne smene odu kući na počinak, Darko nema taki luksuz.

– Sve zavisi od čega je sezona. Evo, sad je zima, pa kad dođem s posla prvo propalim, onda naranim josag... Posli budim sina, spremam ga za škulu, a tek se posli možem odmorit. Naravno, kad je lipo vrime, onda je drugčije. Ima posla u voćnjaku, posadio sam nedavno malo trišanja, imamo i štogod živine, radim i privatno. Nije to nikako veliko bogatstvo, al mož se kakogod živit kad se sve što se zaradi metne na jednu rpu.

U varoši nije živio, nema ni želju, a pridnosti i mane života na selu najlakše gleda kroz sina Martina.

– Mislim da je za jednu porodicu generalno bolje da živi na selu, više je tasova na vagi koji tako kažu. Dobro je što na selu dica imaje svoj mir, širinu, mogu izać napolje, u avliju, na ulicu, sigrat se, disat zdrav ajer, trčat, skakat... Naravno, mane su što je manje sadržaja za nji, pogotovo sportski. Evo, mi imamo fudbal i to je uglavnom sve. Sad će, čujem, u škuli bit muzička sekcija. Ako dite oće da se bavi sportom, el ima kaki drugi zanimanja mora to potražit u varoši. Što se ostali sadržaja tiče, imamo sve što nam triba, dom zdravlja, radnje, škulu...

Život na selu odavno nije život pustinjaka, život daleko od civilizacije. Sve pridnosti modernog svita su tu, al i još štogod.

– Volim ja i leć, pogledat tv, sist za računar, al volim bit napolju. Tu mi je nikako lipše. Zato i nisam nikako tio u varoš. Mislim da bi poludio kad bi moro bit zatvoren u stanu u četri zida. Ne možem sebe zamislit, na primer, liti u stanu. Ovako, i kad nemam posla, a to je na selu ritko, izađem napolje, sidnem u lad pod drač i kvrckam štogod pomalo. U dokolici pravim varalice za pecanje pošto sam strastveni ribolovac. Blizo je i jezerce, nema ne znam kake ribe, al se mož pecat. Bilo je, istina, i većeg ulova, imo sam štuke priko 5 kila, basa priko 4 kile. Ribu najčešće vratim natrag, jel, ako svi nosimo ribu kući, šta će moj sin pecat za par godina.

N. S.

SA NJIVE U VOĆNJAK

Naravno, početak života u Bačkim Vinogradima, u kraju voćara, bio je malo čudan za mladića koji je od malena učio kako se živi nuz zemljoradnju.

– Ode je skroz drugčije neg u Đurđinu. Bilo mi je malo čudno na početku, kad ljudi divane o voću, jabukama, prinosima. Kod nas kući sam naučio drugčije, divanilo se ko je ovro koliko žita, kako su rodili kuruzi... Podigo sam i ja jedan manji voćnjak sa trišnjama. Imam i ideju da se to širi, al vidim da i oni koji rade s voćom imaju dosta muke. Ne znam ni sam dal da se upuštam u taj divan... Vidićemo. Iskreno, sad ni nemam novaca, kad bi imo, mislim da bi probo. Posla ima dosta, često iđem, pomažem, pa vidim kako je onima koji žive od voćnjaka. Isto je to, ko i u zemljoradnji, u obadva posla gledaš u nebo. Prošle godine je led dosta potuko voćnjake. Ove godine nije bilo leda, al nije ni kiše... Naravno, mož se ulagat u sisteme za zalivanje, ledozaštitne mreže, al to brez kredita ne mož ni počet – divani Darko Bajić za „Bunjevačke novine".

DA SE NE ZABORAVE SINOVI I ĆERI SUBOTIČKE RAVNICE (XXVIII)

Divan s čovikom o ratu

HORVACKI (Đule) TOME, rođen 21. decembra 1926. godine u Subotici i živi u Subotici, u Janka Veselinovića 8.

Ja sam bio mobilisan 26. oktobra 1944. godine u vojsku. Očli smo u kasarnu na Halaški put. Nakon dva dana smo pošli u I kasarnu, posli u II kasarnu, a posli tri-četri dana smo očli na stanicu pa, vozom za Baju. Iz Baje smo očli za Hercegsanto. Tamo smo podiljeni po jedinicama. Bio sam raspoređen u II bataljon III četa. Komandir mi je bio Stevo, komesar mi je bio Igor, a zaminik komandira Đurica. Vodnik mi je bio Katić, a desetar zvani „Otac" iz Bosne. Iz Hercegsanta smo krenili prema Batini. Došli smo do Bezdana. Iz Bezdana smo došli u Kupusinu. Na Dunavu smo prišli te Dunavce, očli priko nasipa. Od nasipa smo pošli prema prvom selu Lug, a otaleg u Kopač, pa za Dardu. Iz Darde smo išli na položaj na Osijek, u Kišdardu. Tamo sam vidio jedan tragičan događaj. Došlo je naređenje priko radio stanice da civile moramo evakuisat iz sela napolje. Bilo je naređeno da ji evakuišemo oma s večeri. Očli smo ja, desetar i moj brat od strica pokojni, da ji evakuišemo. Mi ji tiramo, plaču oni, a plačemo i mi. Napušta sve, što mož ponet, ponese, i ništa više. Na to je došo Đurica komandir i kaže: „De ste, sve ću vas potući ujutru." Zagrajio na nji, a oni starci i dica, ta nema tamo mladog čovika i produžimo sakupljanje do zore, kolona je bila oko 4 km iz Kišdarde u Veliku Dardu.

Kad je dan svanio mi krenili, bila je velika magla da nisi vidio prst prid okom, a dan je bio, da ne mož bit bolji. I onaj samo minobacačima tuče. Bilo je oko 200 do 250 civila, a nas 16 ji je sprovodilo. Pukne u onu ilovaču, a ono blato samo vidiš noge i ruke i ništa više. Onda ko mladić, bednik sam bio uvik i sad sam. Pa sam onda kazo: „E, Boga i Bogu, šta ovo radi, da se ovako narod muči." A ne znam šta je kod moje kuće, možda i moji tako prolaze, nisam znao. Nakon misec dana su nas Bugari smenili i naša 51. divizija cila je očla priko Šikloša za Slavoniju i prvo smo stigli u Podravsku Slatinu, otaleg smo dobili još to veče pokret na položaj. Tamo smo prispavali nikoliko sati, pa na jutro priđemo Karašicu i na Šumlaku 23. januara oko 4 sata sam bio ranjen. Vratio sam se u bolnicu.

Dalje ne znam šta se dešavalo dok nisam izašo iz bolnice. Ali ovo možem kazat, koliko mi je kazo komesar da je to veče, nisam bio očevidac, od 72 ostalo 13 čitavi u našoj četi, a u mojoj desetini je poginilo 9, samo ja i desetar smo ostali živi. Ja sam bio ranjen ranije, a on je bio ranjen 25. januara na Trncu, isto Slavonija, niže od Podravske Slatine. Dalje ne bi znao da kažem jer sam ušo u bolnicu, a tamo je bio i moj brat iz 2. čete. On je bio ranjen kroz pluća sa dva metka, a ja sam bio ranjen u nogu. Posli smo bili zajedno u bolnici. U bolnici sam bio sve dok se nije zauzo Osijek. Kad se Osijek zauzo, onda sam prišo u Osijek u bolnicu, pa onda u Donji Miholjac, a iz Donjeg Miholjca u jedinicu. Tako da sam stigo u jedinicu 9. maja, baš na dan kapitulacije Nemačke. Kad sam stigo u 51. diviziju, tu se rat još nije završio. Onda sam očo u moju jedinicu, tamo nije bio nijedan od stari vojnika. To je popunjeno sa Petefi brigadom, slovačkom brigadom. Naša VIII Vojvođanska brigada bila je zdravo iskidana, od pet bataljona ostalo je samo dva. U jedinici nisam nikog pozno kad sam se vratio.

Onda sam još učestvovo u ratu na Dravogradu i onda smo priko mosta očli na Blajburg. Na Blajburgu smo završili rat 15. maja. Pričaju ljudi da se tamo pridalo 130.000 do 135.000 ljudi. Tu je bila jedna kolona ljudi - zarobljenika koje smo mi sprovodili 80 km od Dravograda do Maribora. Išli su u koloni četri po četri. Patrola je išla, Englezi i Amerikanci na onim njevim triciglama vojničkim pored nas, a mi podikoji stražar. Mogo je otić kud ko je tio od zarobljenika. Nije nas bilo puno, da su nas tili, mogli su nas sravniti kod Dravograda. Digod koji vojnik, a nji 130.000 zarobljenika. Ali zabadavad, kad je velesila došla, gori avioni pokrili, doli tenkovi okolo, bili barjak napolje je i dalje. Sa bilim barjakom na čelu sad natrag u VIII vojvodjansku brigadu. Odatle smo se razišli kud koji. Mi smo ostali u Sloveniji, a posli smo krenili u Austriju u Blajburg. Noćom dobijemo naređenje, onda sam već bio u komandi pozadine, lakša služba, da otud iđemo priko Mađarske za Varaždin. Tu smo se utovarili u voz i došli do Bežanije kod Zemuna. U Bežaniji smo se istovarili i bili nedilju dana tu, a zatim očli u Požarevac. Onda je počo vojnički život.

U Požarevcu se rasformirala 51. divizija, a u njemu (Požarevcu) sam bio do februara 1946. godine. Iz Požarevca mi vojska odemo za Sloveniju, a oficiri u III Armiju. U Sloveniji sam dopo u pešadijsku jedinicu. Očli smo februara i bili do maja miseca. Onda je došo komesar kod mene na stražarsko misto i pita me: „Tomo jesil ti pismen?" Ja kažem da imam 4 razreda osnovne škule. On će: „Hajde odmah samnom u kancelariju. Ja ću poslat drugog čoveka na stražu." Kad sam očo, on kaže da se pakujem u prikomandu. Odlazim u jedinicu na Črni Vrh u Sloveniju. Tamo sam bio do novembra 1946. godine. Dobio sam prikomandu zato što nisam tio da budem aktivan oficir. Slali su me u Ćupriju u škulu na dvi godine, a ja nisam tio. Bio sam u mislima davno kod kuće, pa bi išo da vidim šta je kod kuće, i nisam tio otići, zvao me i komesar Lazo, što je bio komandant diviziona, on me je i poslo za inat u prikomandu. U prikomandu sam očo direkt u samu zonu B za Trst. Tamo sam bio do aprila 1947. godine, kad je bila demobilizacija i onda sam došo kući. Tamo nas je bilo oko 2000 Jugoslovena, to je bio jedan odred, ali mi ko vojska ništa nismo gazdovali. Bili smo pod komandom Engleza i Amerikanaca. Sve je bilo njevo. Samo je komanda bila na našem jeziku. Van sela, ako si išo oružje se nije smilo nosit, dok smo mi svi nosili, ako te uvati talijanska policija, crni mrak će te pojist ko ništa. Čuvali smo se, spašavali kako smo znali. A onda 6. aprila 1947. godine smo krenili do Sežane električnim vozom, a u Sežani smo sili u našu parnjaču, pa do Subotice, di smo stigli 8. aprila. Bilo je nas 43 vojnika, nas 5 Subačana, sićam se Antuna Budana, Šimoković Pere, što je bio portir u Opštini, pokojni je, i brat mi rođeni, Horvatski Antun i bio je još jedan Tavankućanin. Drugi su bili sa drugi strana, a mi smo smenili one koji su bili 18. i 19. godište što su još 1945. godine mobilisani a mi smo ji smenili 1946.

Kod kuće sam našo starog oca koji je bio arendaš, gazdinu zemlju radio, josag što je imo se razvukla. Kad smo došli ja i brat kući, oma smo mlađeg brata od nas 7 godina, dali na zanat. Stariji brat se zaposli na pošti. Ja sam jedno vrime osto zemljoradnik, nuz baću, a posli sam vidio da nema života pored njega, jer nije imao ni on iz čega da živi, a kamoli ja. Oženim se, triba živit i dicu odranjivat i dalje da se živi i da se smiri čovik.

Zabilužio: **Antun Vidaković**
Priredio: **Zvonko Stantić**

U UG „BUNJEVAČKO KOLO" VELIKE NARODNE SKUPŠTINE SE SITILI KROZ LIK I DILO DR MARTINA MATIĆA

Alem-kamen u bunjevačkoj istoriji

Kako ste već mogli pročitat na prithodnim stranicama „Bunjevački novina", obilužavanju jednog od četiri nacionalna praznika Bunjevaca – Dana Velike narodne skupštine priključili su se i u UG „Bunjevačko kolo" iz Sombora. Tom prilikom je **Marija Bojanin**, profesorica istorije, povela tribinu pod nazivom „Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena 1918. godine u Novom Sadu – s posebnim osvrtom na ulogu dr Martina Matića".

U nastavku teksta donosimo i dio izlaganja profesorice Bojanin o **dr Martinu Matiću**, delegatu na Velikoj narodnoj skupštini održanoj u Novom Sadu 25.11.1918. godine.

***

„Martin Matić rođen je 6. novembra 1876. godine u Somboru. Otac mu je bio Stipan Matić, a mater Amalija rođ. Radoš. Prema podacima iz matični knjiga, Matići su žitelji naselja Nenadić. Osnovnu škulu i prvi 6 razreda Gimnazije završio je u Somboru. Ne zna se kako i zašto, al ostali dio gimnazijski razreda završava u Baji. Pod uticajom roditelja 1896/97. škulske godine upisuje bogosloviju u Kaloči.

Možda razočaran, al i zbog bolesti, brzo napušta teologiju i upisuje se u Budimpešti na Pravni fakultet koji brzo završava il kako bi kazali na vrime. Ko svršeni pravnik vraća se u Sombor i radi u jednoj advokatskoj kancelariji ko pripravnik (nema podataka kod kojeg advokata je radio)...

...Već 1904. godine Matić je pristo bit advokatski pripravnik. Iste godine uključio se u sindikalni pokret u Somboru zalažuć se za prava zidarski radnika koji je najviše bilo med Bunjevcima. Iz tog vrimena je i njegovo blisko poznanstvo i prijateljstvo sa zidarskim radnikom Blaškom Markovićom, koji je bio i posebno nadaren pišuć kratke igrokaze i pisme, i autor je poznate pisme „U tom Somboru"...Vrlo je aktivan u političkom životu, piše za Subotički list „Neven", a članci su mu ko i uvik antiklerakalni, pa kritikuje intenzivnu mađarizaciju uperenu protiv svi manjinski etnosa koji žive na tlu Austrougarske...

...Pišuć u „Nevenu" vrlo radikalne članke za ono vrime protiv mađarizacije optužujuć Kaločku nadbiskupiju i kler koji je potpuno mađarizovan, zato u svojim člancima često spominje Santovački slučaj, a i slučaj iz Sombora kad je jedna veća grupa Bunjevaca prišla u viru baptisti, čije je krštenje izvršeno na Ferencovom kanalu... Nema podataka da je dr Matić učestvovo u prvom svitskom ratu...

... Bliži se kraj Velikog rata, Srbi i bački Bunjevci su nacionalno oslobođenje u Somboru dočekali 13.11.1918. godine – silom oružja Kraljevine Srbije.

Poznati Somborac dr Joca Lalošević, nesumnjivo je najbolji poznavalac društveno-politički prilika prija i u vrime Prvog svitskog rata, piše:

„Dugo i predugo smo živeli u tuđoj državi pod tuđom upravom. Tek gde koji pesnik naš, tek gde koji rodoljub naš gajio je stalnu nadu da ćemo se ipak jednom osloboditi tuđinske uprave i ujediniti sa prekosavskom braćom svojom."

Sad počinje značajna i odgovorna politička aktivnost i Srba i Bunjevaca.

Oktobra 27. 1918. godine u Subotici je održan skup viđeniji ljudi iz neki mista Bačke, Banata i Baranje na kojem je dogovoreno da se u Novom Sadu obrazuje Srpski narodni odbor ko središnja uprava, koja će u datom momentu priuzet vlast u svoje ruke. Sastanak je održan u kancelariji dr Joce Manojlovića (danas je sidište Bunjevačke matice – Korzo br. 8). Sastali su se Jaša Tomić i Mita Klicin iz Novog Sada, Stevan Maglić iz Sombora, Đorđe Grujić iz Kikinde i drugi. Izuzetno se brzo reaguje u Somboru di je već 5. novembra u svečanoj sali somborske Gradske kuće osnovan Narodni odbor Srba i Bunjevaca koji je prid sobom imo ozbiljne političke zadatke. Nije ni stara Ugarska vlast sidila skršteni ruku. Naročito su aktivni bili dr Mihajlo Jelić i dr Ivan Paštrović koji su odlično poznavali političku situaciju zastupajući interese Mađarske i želeć da ukažu povirenje vladi Mihalja Karolija. Cilj im je bio razbit jedinstvo Srba i Bunjevaca, a Bunjevce privolit na mađarsku stranu. Taj politički manevar nije uspio. Za pridsidnika vića izabran je dr Joca Lalošević.

Slide ratni događaji; 9. novembra srpska vojska ulazi u Novi Sad, 13. novembra, oko ponoći stiže srpska vojska u Sombor, nuz veliko oduševljenje i dostojanstven doček med oslobodiocima bila su i dva Bunjevca... Slide događaji - stara mađarska vlast i gradonačelnik Sombora pridaju vlast i grad srpskoj vojski, a oni opet svoje upravne prerogative prinose na Srpsko-bunjevačko narodno viće. Politička aktivnost je vrlo živa, pripravlja se Velika narodna skupština za Banat, Bačku i Baranju u Novom Sadu. Iz Sombora za poslanike skupštine birano je 11 Srba i 7 Bunjevaca, nikako srazmerno i po broju stanovnika Sombora...

...Jedan od zaključaka Skupštine bio je i izbor Velikog narodnog savita političkog tila koji će voditi sve poslove kad Skupština nije u zasidanju. Pored Joce Laloševića, Stevana Maglića, Petra Konjovića za poslanike, u savit je biran i dr Matić. Da bi se politički povezali sa privrimenom Narodnom skupštinom Srba, Hrvata i Slovenaca u Beogradu, jedini poslanik iz Sombora je dr Matić čija politička karijera je krenila uzlaznom linijom... Vodio je brigu o Bunjevcima, njevom političkom statusu, al još veću brigu su mu zadavali Bunjevci koji će ostat izvan granica nove države, misleć svakako na Bajski trokut. Nije zapostavio ni humane poslove oko socijalnog osiguranja radnika, poso kojim se bavio već 15 godina... Ministarski savit iz Beograda imenovo ga je za Velikog župana grada Baje, i dr Matić će tu funkciju obavljat od 12. septembra 1919. do 1. maja 1921. godine kada je srpska vojska morala da se povuče iz Bajskog trokuta odlukom mirovne konferencije. Iz ovog se

vidi kako je veliko povirenje uživao Matić centralni državni vlasti iz Beograda. I sam je bio vrlo odgovoran na svom zadatku...

...U međuvrimenu u svojstvu vođe delegacije grada Baje i Bajskog trokuta učestvuje na mirovnoj konferenciji 1919. godine u Parizu. Nema tušta podataka o radu delegacije, al zna se samo da se dosta kasno i sa zakašnjenjom stiglo u Pariz...

...Koliko se dr Matić zalago svojim uticajom za Bajski trokut u cilju zaštite Jugoslovenski nacionalni i državni interesa, nije ni malo iznenađujuće što su Mađarski iridentisti ucinili velikom novčanom nagradom koju bi dali onome ko Matića izruči mađarskim vlastima. Konačno, razgraničenje sa Mađarskom bilo je zaključeno 4. juna 1920. godine i to je tkz. Trijanonski mir.

Bio je to šok za naš živalj, pa onda i ne čudi ono optiranje ili priseljenje iz Mađarske u Kraljevinu SHS koja će trajati sve do 1930. godine.

I Martin Matić se 3 miseca ranije povuko sa položaja Velikog župana Baje.

Vrativši se u Sombor počinje da radi na poslovima socijalnog osiguranja radnika i nameštenika...

...Period od 20 godina do Drugog svitskog rata pripun je politički događanja. Novonastala država ujedinila je slovenski živalj Balkana, al s druge strane u novu državu su ušli različiti, po nivou razvitka ekonomsko-politički predeli npr. delovi A-U monarhije, južni dilovi Makedonije di su se taman završili turski uticaji itd...

...Somborski Bunjevci nisu imali u Somboru društvenu organizaciju za razliku od subotički Bunjevaca, koji su to imali već u drugoj polovini XIX vika. Zato Bunjevci iz Sombora, tri godine posli oslobođenja osnivaju 6.10.1921. godine „Bunjevačko kolo". „Kolo" je bilo organizovovano s namirom da kod svoji članova širi prosvitu, kulturu i nacionalnu svist. Prvi pridsidnik bio je ugledni domaćin, afirmisana

Profesorica istorije Marija Bojanin (u sridi) pridstavila je u svom referatu značajnu ulogu dr Martina Matića u istorijskim danima Velike narodne skupštine, al i vrimenu koje je uslidilo kasnije

politička ličnost Antun Tonika Bošnjak, kraće vrime i narodni poslanik Ustavotvorne skupštine u Beogradu...

...Drugi svitski rat već je počo, stra i zebnja je svakako uticala na ljude u Jugoslaviji. Protiču te godine neizvesnosti 1939, 1940. i 1941... Aktivnost Bunjevaca ko da je, ko zna zašto i kako, dobila niki vitar u leđa, pa se osniva u Subotici prva Bunjevačka čitaonica, tu se održavaju i stručna i istorijska pridavanja; u rad čitaonice posebno je uključen učitelj i veliki pedagog Mijo Mandić. Osniva se i fond za pomoć dobrim bunjevačkim đacima. 25. januara 1941. godine u Subotičkoj kafani „Beograd" održana je svečana sidnica sa predstavnicima Srpske čitaonice, a veliku radost i oduševljenje izazvalo je dolazak pridstavnika „Bunjevačkog kola" iz Sombora koji su bili zastupljeni sa 10 članova koje je pridvodio dr Matić sa vođom bunjevačke omladine Ivanom Matarićom. Na skupu je govorio dr Matić zafaljujuć se na gostoprimstvu uviravajuć prisutne da su „...i ostali Bunjevci iz Sombora u mislima sa vama"...

...Bunjevački patriota dr Matić svestan opasnosti koja mu priti od mađarski okupatora već 1940. godine na brzinu prodaje svoju imovinu i prilazi u Beograd. Zna se samo iz podataka da je još 8. marta 1941. godine bio na poslidnjoj sidnici Gradskog veća u Somboru, tom prilikom govorio je gradski vićnik Ivan Bošnjak, u tom istupanju Bošnjak naziva Matića „liderom bački Bunjevaca" i „političarom na vrhu".

O sebi nije puno divanio, osto je skroman u smislu ako sam štogod učinio neka to onda kažu drugi. Pa i kazali su Stevo Vasiljević, Slavko Sekulić, Albe Kuntić i drugi.

...Matićevi su graničari evidentirani još u XVIII viku, u vrime postojanja vojne krajine, odnosno granice u čiji sastav je ulazio i Somborski šanac. Matići katoličke vire bili su pripadnici milicije-militari Somborskog bataljona. Po tom osnovu dodiljena im je zemlja za obradu, prvo u posid, a kasnije u vlasništvo u ataru pustare Nenadić.

U matičnim knjigama franjevačkog manastira u Somboru, Matići se prvi put pominju 1699. godine, što će kazat od samog početka vođenja matični knjiga u Somboru. To svakako potvrđiva da su se Matići nalazili u onoj skupini koja je doselila u ove krajove pod vodstvom Duje Markovića i Đure Vidakovića. Matići su povezani i s drugim bunjevačkim familijama, tako ima podataka da je kum Ivan Kalčan, učitelj, ubiđivo Matićevog oca da Martina ko dobrog đaka triba dalje škulovat. Malo je sačuvano fotografija, ali ondašnji savrimenici Matića, a naročito dr Radivoj Simonović, antropolog, etnolog, istoriograf u pravu je kad tvrdi da su „...Bunjevci vanredno lip i valjan soj, prva rasa na svitu. Krupni, visoki, smeđi, većinom romanskog tipa"...

...Svoje poslidnje dane provodi u Beogradu, gradu razrušenom, a ima podataka da je honorarno radio na Veterinarskom fakultetu. Nesrićni pad na stepenicama pospešiće i onako narušeno zdravlje Matića. Upokojiće se u januaru 1945. godine. Saranjen je na Novom groblju u Beogradu uz skromni nadgrobni spomenik,

„Kad bi Matićov doprinos istoriji bačkih Bunjevaca tribalo izrazit alegorički, taj doprinos bi zaslužio da se nazove alem-kamen u bunjevačkoj istoriji"- A. Kuntić."

Dio izlaganja
profesorice istorije
Marije Bojanin

KONJIČKOM KLUBU „BAČKA” SMIŠI SE NOVO PRIZNANJE ZA NAJBOLJI KLUB U SRBIJI

Domaćini najbolji trka

Svi koji vole konjičke kasačke trke mogli su uživat u protekloj sezoni. U godinama u kojima ovaj sport itekako trpi, Konjički klub „Bačka” je uspio da sačuva kvalitet, pa i nije čudo što su u Subotici održane najvažnije trke u Srbiji. Zato se, kako saznajemo, ovom Klubu i ove godine smiši nagrada za najbolji konjički klub u državi.

Sezona koja je iza nas ogledala se kroz osam trkački dana. Sve je počelo 26. aprila „Otvaranjom sezone”, a nakon tog se ističu najvažniji sastanci kasača, „Subotička milja” 21. juna, 27. jula su održane tradicionalne trke „Dužijanca” i „Fliger” derbi. Zanimljivo je što su u Subotici održane sve tri trke za derbiste, „Probni derbi”, „Derbi” i „Revanš derbi”. Sezona je zaključena takmičarskim programom kroz još jednu tradicionalnu trku „Trga Grada Subotice”, te kroz „Šampionat dvogodaca”. Ipak, u „Bačkoj” su sezoni produžili, nastavili su

Mirko Skenderović kači lovorov vinac na glavu Derbi pobednika

tradiciju organizovanja revijalni trka za sve prijatelje Kluba, a i ove godine je, krajom novembra, u Budimpešti je održana trka „Velika nagrada Subotice”.

Kako kaže **Mirko Skenderović**, pridsidnik Konjičkog kluba „Bačka” za sve trkačke dane su važila ista pravila u organizaciji – svi su se trudili da kasačima maksimalno izađu u susrit, tokom pravljenja programa, al i nakon trka, kroz redovno isplaćivanje nagrada čime se ne mož podičit velik broj klubova.

– „Dužijanca” je svake godine jedna od najveći trka u kojoj učestvuju najbolja grla i najbolji vozači. Tako je bilo i ove godine, bio je to pravi praznik ovog sporta, a imali smo i čast da nam Udruženje za kasački sport Srbije poviri organizaciji „Derbija”, najznačajnije trke u životu svakog kasača – divani Skenderović.

Diče se u „Bačkoj” dobrom organizacijom trka, al se diče i činjenicom da su i u 2015. godini nastavili sa radovima u cilju poboljšavanja uslova za treninge i trke.

– U 2015. godini se radila velika investicija vridnosti od oko dva miliona dinara, a vezana je bila za sređivanje trkačke staze. Vidili smo da je to velika potriba, prija svega zbog bezbidnosti učesnika. Barijera izmed trkačke i pomoćne staze se „gojila” od trave i nanete zemlje, pa smo morali uklonit hiljade kubika zemlje. Nabavili smo najbolju rizlu koju smo mogli nać. Sta-zom se niko ozbiljno nije bavio još od početka osamdeseti godina, pa je bilo već krajnje vrime i da tu napravimo pomak. Kako je poso urađen najbolje potvrđivaje izjave vozača koji kažu da je ovo sad najbolja trkačka staza u Srbiji.

I dok čekaju završnu Skupštinu Udruženja za kasački sport Srbije, u „Bačkoj” već prave i planove za 2016. godinu, jel, brzo će doć vrime da, posli zimske pauze, kasači ponovo pojure stazom Hipodroma u Subotici.

– Planovi, naravno, postoje, a odnose se, kako na trke, tako i na dalje poboljšanje uslova. Staza će početkom prolića dobit još jedan sloj rizle, a što se sami trka tiče, planiramo da ponovo organizujemo osam trkački dana. Postoji opcija i da ji bude više, al to zavisi i od finansija i kalendara. Ne želimo da se trkački dani dupliraju, u cilju da svi konjari mogu doć na sve trke, brez obzira na to ko ji organizuje, a što se nagrada tiče, bolje je da bude manje dana, pa da sve bude isplaćeno, nego da ostanemo komegod dužni – dodaje Skenderović na kraju.

N. S.

KRAJ GODINE JE VRIME KAD SE SUMIRAJE SPORTSKI REZULTATI

Akcije kojima se slavi sport

Kraj godine je pravo vrime da se svode računi, a tako je i u sportu. Bliži se vrime kad će i sportisti otić na zaslužene pauze, malo se odmorit o svakodnevni treninga i takmičenja, al prija tog, biće prilike i da se proslave njevi rezultati.

Naime, Subotica je poznata po tom što niguje vridnosti sporta i nagrađivanja sportista, a zimsko dobo donosi tri tradicionalna izbora za najbolje trenere i sportiste.

Svakako da je najzanimljiviji i najstariji izbor – „Sportista godine Subotice”. Rič je o izboru koji je prvi put održan još 1961. godine, a zajedničkim snagama ga sprovode „Subotičke novine”, Grad Subotica i Sportski savez Subotice. Ovogodišnja promocija najbolji sportista u kategorijama seniora, juniora i pionira, te sportski kolektiva, zakazana je za petak, 18. decembar.

Osamnajsti put će bit proglašeni najbolji treneri u Subotici, a te obaveze se već osamnajstu godinu laća Radio-televizija „Yu Eco” iz Subotice koja je pripoznala činjenicu da su treneri, koji prave sportiste, često u zapećku. Kako je to i običaj, najbolji treneri se biraju krajom godine, a promocija je u januaru 2016. godine.

Konačno, jubilarni, deseti put, najbolji sportista Subotice u apsolutnoj kategoriji biraće se kroz akciju „Medalja Lajoša Vermeša” koju organizuje naš kolega, novinar Nikola Stantić. Glasanje žirija počima u januaru, a u februaru ćemo saznat koji je to sportista ostavio najjači utisak u 2015. godini.

N. S.

NAUČNICI UKAZIVAJE NA NOVE POJEDINOSTI O PRISUSTVU VODE NA ZEMLJI

Misterija vode

Tri četvrtine naše planete pokriveno je vodom, to smo znali još u školi, al istraživanja koja su rađena o zajedničkoj priči nastanka Zemlje i vode na njoj, otkrivaje nam nove intrigantne detalje o njezinoj tajnovitoj i nestvarno dugoj istoriji.

Duga je tradicija oprični mišljenja u naučnim krugovima kako je voda dospila na Zemlju, jedni su tvrdili da je doneta u vidu leda na meteoritima koji su se obrušili na površinu planete, dok su drugi mišljenja da je voda bila sastavni dio samog stvaranja Zemlje, a novija istraživanja u tom pravcu dodaju jedan mali teg na tas zagovornika druge pomenute hipoteze.

Međunarodni tim naučnika došo je do novi dokaza da je voda integralni element naše planete već niki 4,5 milijardi godina.

„Naši podaci ukazivaju na to da veći dio vode potiče iz molekula vode koji su bili pripijeni uz površinu čestica prašine" kazala je **Lidija Halis**, naučnica sa Univerziteta u Glazgovu u Škotskoj. **„Te čestice prašine su međusobnim sjedinjavanjom formirale planetu",** dodala je Halisova.

U svrhu proučavanja prisustva vode na planeti, uzeti su uzorci vulkanski stena sa ostrva Bafin u Kanadi i ostataka okamenjene lave sa Islanda. Došlo se do zaključaka da uzorci nisu minjali svoj sastav od nastanka Zemlje. Koristeć napridni uređaj za izučavanje kamena (Jonska sonda) podrobno su ispitali sastav stina, tragajuć za ranim prisustvom vode, ko i hidrogena.

Osim što su traženo i našli, primećeno je da sastav vode ima i štogod od hidrogenskog izotopa deuteriuma koji se još naziva i „teški hidrogen". Deuterium se mož povezat s drugim planetama, al njegova zastupljenost u proučenim stenama odbaciva tu mogućnost, pa samim tim i da je voda dospila na Zemlju padanjom meteorita koji su na sebi nosili led.

„Moramo pritražit otiske prstivi kako na Zemlji tako i u svemiru, kad je rič o gradivnim sastojcima stvaranja nebeski tila. Pa onda, po uzoru na detektive uporedit koji uzorci nam najbolje govore šta se zbivalo u vrime stvaranja svita", kazala je **Karen Mič**, sa astronomskog Univerziteta na Havajima.

Istraživači su zaključili da su molekuli vode bili dio prašine koja je okruživala Sunce, te je postepeno došlo do formiranja naše planete. Na osnovu ti saznanja za određeni dio uzoraka vode mož se kazat da su na planeti Zemlji prisutni oduvik. **„Ako se planeta Zemlja formirala zajedno sa vodom koja je na njoj, nema razloga da se sumnja u to da isti proces nije bio moguć i na drugim planetama u solarnom sistemu, a verovatno i van njega"** kazala je Halisova. Ako su te pritpostavke tačne, onda ne bi bilo pogrišno očekivat od stenoviti nebeski tila da na sebi imaju vodu. Suština ovog istraživanja i jeste da se utvrdi verovatnoća veća od dosadašnje da je moguće nać druge planete s vodom.

„Ono što mislim da je zanimljivo za priču o poriklu vode na zemlji je to da joj najverovatnije nije tribala nikaka pomoć sa strane da zagospodari većim dilom površine naše planete, jednostavno od oblaka prašine koji je fomirao Zemlju ona je bila dio svake čestice", kazala je Mičova. A ako to nije nemoguće, i ako nam nauka na to ukaziva, onda ni druge planete ne triba otpisat po pitanju nalaženja vode na njevim površinama, jer bit dovoljno daleko od Sunca očigledno samo po sebi nije uslov da planeta ima vodu. Potribno je učešće više činilaca koji su se u slučaju Zemlje i desili.

Ova otkrića o vodi ne bacaje samo novo svitlo na njezin nastanak, već i nastanak najosnovniji oblika života na Zemlji, za koje se smatra da su izašli upravo iz vode. Ako voda nije došla niotkud, a uslov je života, namiće se pitanje dugujemo li išta drugim nebeskim tilima van sunčevog sistema za život koji se na Zemlji razvijo milijardama godina? Pitanja je puno, al ni nauka svakako neće stat samo na ovim saznanjima.

T. K. M.

NE POSTOJI PILULA SREĆE

Sve dolazi iz naše glave

Svi želimo zdravlje, sreću, duševni mir, priznanje, uspeh. I svi bismo želeli da do svega toga dođemo što lakše i što brže. Međutim, nema pilule za sreću, niti čarobnog štapića koji bi nas učinio srećnim. Sve zavisi od nas samih, od naših stavova prema stvarima i životu, a pre svega od našeg viđenja sreće jer je sreća vrlo lična i relativna stvar. Jednostavnije rečeno, sve dolazi iz naše glave. Od onoga šta i kako razmišljamo zavisi da li ćemo biti srećni ili nesrećni. Ima ljudi koji sve vide „crno" , pričaju samo o problemima i tužnim stvarima puneći tako svoj duh negativnim mislima: „nije to za mene" , „neću uspeti" , „u ljubavi baš nemam sreće" , „samo se meni loše stvari događaju" itd. Takav mentalni sklop normalno privlači nesreću i ti ljudi zaista i žive tužni i nesrećni, jer živeti svakodnevno sa crnim mislima postaje navika.

Sreća je i navika

Sa druge strane, ima ljudi koji su od ranog jutra aktivni, pevuše, zviždućи, šale se, smeju se sebi i drugima (čak i kada su u nevolji), i ako to čine svaki dan, oni vremenom steknu naviku da budu srećni. Sve je, dakle, u našem umu. **Emerson** je lepo rekao: **„čovek je ono što misli"**. Sreća, prema tome, dolazi iznutra, od naših misli, to je jedno posebno mentalno i duhovno stanje. Sreća nije ni kuća ni bogatstvo, ni lepa kola, ni društveni položaj ako čovek na sve to gleda sa gorčinom i pesimizmom. Koliko je samo bogatih i uspešnih ljudi oduzelo sebi život ili su završili sa drogom ili alkoholom jer su se i pored slave, moći i bogatstva – osećali nesrećno.

Vežbajmo dobre misli

Ima ljudi koji „neguju" svoju nesreću i pothranjuju je pričajući stalno samo o bolestima, problemima i nesrećama, zamarajući druge i šireći oko sebe negativnu energiju i negativno raspoloženje. Ako smo, dakle, svesni toga da naše raspoloženje pa i sreća zavisi od toga kako i o čemu razmišljamo, onda bi trebalo da počnemo da vežbamo naviku „dobrog" razmišljanja. Najbolji način za to je da što više razmišljamo o svojim dobrim osobinama i trudimo se pritom da volimo sebe a svoje sposobnosti iskoristimo na najbolji mogući način. Naravno, niko nije do kraja sasvim srećan niti stvarno nesrećan. Svi u životu imamo i dobre i loše periode, lepe i ružne trenutke. Lepi nas raduju i podstiču a ružni podsećaju da smo ipak samo ljudi.

Sreća je i veština življenja

Međutim, svako može da upravlja svojim životom i da kolikotoliko utiče na svoju sreću. A steći naviku sreće znači misliti što više o lepim stvarima, izbegavati svađu, ogovaranje, zavist, ružne reči, ugađati sebi ali ne na štetu drugih, negovati osmeh, druženje i ljubav prema ljudima. Takođe se ne treba usamljivati jer samoća udaljava čoveka od ljudi i tokova života i čini ga neraspoloženim, ovo tim pre što samoća privlači crne misli.

Ako uvažimo ove jednostavne psihološke poruke, imamo više šansi da izbegnemo mnoge nesporazume i konflikte koji su najčešći uzrok ljudske nesreće i da život provedemo lepše i srećnije. Najzad, kako kaže **Marfi**: **„najbolji nisu uvek najsrećniji, ali su najsrećniji uvek najbolji u veštini življenja"**. Sreća je, prema tome, i veština življenja.

Desa Kujundžić